

A large, colorful, abstract shape composed of numerous small icons representing various digital and technological concepts. The icons include a smartphone, laptop, camera, microphone, and social media symbols. The shape is roughly circular with a pointed bottom, filled with a dense arrangement of these icons in various colors like blue, green, orange, and pink.

Хмельницький, 2021

**імені Блаженнішого Володимира, Митрополита Київського і всієї України
Приватного акціонерного товариства «Вищий навчальний заклад
«Міжрегіональна Академія управління персоналом»**

ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ XXI СТОЛІТТЯ

2

УДК 381
ББК 74.04
З 108

З 108 Інноваційні технології XXI століття: зб. наук. пр. / гол. ред. Л. Г. Білий.
Хмельницький : Вид-во Хмельниц. ін-ту МАУП, 2021. Вип. 6. 104 с.

У збірнику наукових праць «Інноваційні технології XXI століття» представлено узагальнені тези доповідей та виступів учасників засідання круглого столу «Інноваційні технології як основа професійного становлення особистості». Авторами статей розкрито широке коло актуальних проблем: майбутнє України в інформаційному просторі; комп'ютерні науки в контексті інноваційного розвитку українського суспільства; історичні, правові, економічні, філологічні, педагогічні науки в контексті інноваційного розвитку України; інноваційні технології у ході розвитку освітньої галузі: проблеми та перспективи.

Адресовано широкому колу читачів: учням, студентам, аспірантам, викладачам, науковцям.

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Білий Л.Г., директор Хмельницького інституту МАУП, к.пед.н., доцент (*головний редактор*); **Авсієвич А.В.**, PhD; **Дацюк О.А.**, к.богосл.н.; **Драч І.В.**, к.т.н., доцент; **Кисіль Т.М.**, к.ф.-м.н., доцент; **Драпак Л.С.**, к.ф.-м.н., доцент; **Олійник В.В.**, к.пед.н., доцент; **Парандій В.О.**, к.і.н., доцент; **Савчук Л.О.**, к.пед.н., доцент (відповідальна за випуск); **Циганюк Ю.В.**, д.ю.н., доцент; **Цимбалюк Г.С.**, к.е.н.

РЕЦЕНЗЕНТИ:

Григорук П. М., доктор економічних наук, професор.
Кулинич Р.О., доктор економічних наук, професор.

Рекомендовано до друку рішенням Вченої ради
Хмельницького інституту Міжрегіональної Академії управління персоналом
(протокол № 5 від 24 травня 2021 р.)

© Хмельницький інститут
Міжрегіональної Академії управління персоналом, 2021
© автори статей

ЗМІСТ

Білий Л. Г. ВСЕБІЧНИЙ РОЗВИТОК ПРОФЕСІЙНОЇ ОСОБИСТОСТІ.....	6
Авсієвич Р. Л. ВИКОРИСТАННЯ ІННОВАЦІЙ В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ ГІМНАЗІЇ НА УРОКАХ ІНФОРМАТИКИ.....	8
Волянська-Савчук Л. В. КОРПОРАТИВНА КУЛЬТУРА ЯК ЕЛЕМЕНТ СИСТЕМИ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСОБИСТОСТІ.....	15
Григорук П. М. УРАХУВАННЯ РЕГІОНАЛЬНОГО АСПЕКТУ ПРИ ПРОЄКТУВАННІ ОСВІТНЬОЇ ПРОГРАМИ.....	21
Коваль М. О. АНТИГЛОБАЛІЗМ ЯК ПОЛІТИЧНИЙ ЧИННИК В УКРАЇНІ....	24
Коваль М. О. ПРИЧИНИ ТА РОЗВИТОК АНТИГЛОБАЛІСТСЬКИХ РУХІВ У СХІДНІЙ ЄВРОПІ.....	34
Костенко Д., Кудінова І., Дяченко І. РОЗВИТОК ПРОФЕСІЙНОЇ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ГАЛУЗІ «ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ» В СУЧАСНОМУ ОСВІТНЬОМУ ПРОСТОРІ.....	44
Максименко В. А. ОНЛАЙН-СЕРВІСИ ЯК ЕФЕКТИВНІ ІНСТРУМЕНТИ ВИКЛАДАЧА В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОЇ ОСВІТИ.....	53
Нетеча Є., Никитюк С. І. АНГЛІЙСЬКОМОВНА РЕПРЕЗЕНТАЦІЯ ЖІНОЧИХ ПАРФУМІВ У РЕКЛАМІ.....	60

Никитюк С. І. ІНТЕРНЕТ-ТЕХНОЛОГІЇ ЯК ОСВІТНІЙ РЕСУРС ДЛЯ ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ.....	63
Новосад О. П. ВИКОРИСТАННІ СИСТЕМИ ДИНАМІЧНОЇ МАТЕМАТИКИ GEOGEBRA ПІД ДИСТАНЦІЙНЕ НАВЧАННЯ МАТЕМАТИКИ.....	67
Остапчук І. Р., Драч І. В. ОРГАНІЗАЦІЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ МЕТОДІВ АНАЛІЗУ СУКУПНОСТЕЙ ДАНИХ ЙМОВІРНІСНОЇ ПРИРОДИ.....	76
Петришин Д. О. СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО ВПРОВАДЖЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У НАВЧАЛЬНИЙ ПРОЦЕС.	81
Савчук Л. О. ПЕДАГОГІЧНЕ МОДЕЛЮВАННЯ У ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНЬОГО ФАХІВЦЯ ЯК ІННОВАЦІЙНА ТЕХНОЛОГІЯ НАВЧАННЯ СТУДЕНТІВ	84
Соломко Л. А., Козубай М. А., Миколюк О. В. ФОРМУВАННЯ АВТОМАТИЗОВАНИХ СИСТЕМ ЯК ОДИН З НАПРЯМІВ НАУКОВО-ТЕХНІЧНОГО ПРОГРЕСУ.....	89
Стецюк В. В. ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ У ХОДІ РОЗВИТКУ ОСВІТНЬОЇ ГАЛУЗІ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ.....	92
Філь А., Крищук В. ІННОВАЦІЙНІ ІНСТРУМЕНТИ НАВЧАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ В ЗАКЛАДАХ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ.....	96
ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРІВ.....	101

Л. Г. Білий,
кандидат педагогічних наук, доцент
(м. Хмельницький)

ВСЕБІЧНИЙ РОЗВИТОК ПРОФЕСІЙНОЇ ОСОБИСТОСТІ

Глибинний зміст теорії і практики вищої освіти полягає у всебічному розвитку професійної особистості, у формуванні активності, яка забезпечує можливості для самостійної, продуктивної, пізнавальної діяльності. Формування активної, професійної особистості для педагога означає навчання мисленню, розвиток пізнавальних інтересів, формування самостійності, творчого підходу до процесу оволодіння новими знаннями. За допомогою творчої людської діяльності створюються нові суспільні й духовні цінності, котрі сприяють подальшому прогресові людства. У процесі такої діяльності формуються соціально значимі якості особистості.

Інформатизація освіти формує соціальний, психологічний, загальнокультурний та професійний ґрунт для інформатизації суспільства. Уміння самостійно здобувати знання на сучасному етапі перетворюється в життєву необхідність кожної людини. Система освіти повинна забезпечити здатність людини до самоосвіти, сформувані вміння самостійно орієнтуватися в накопиченому людством досвіді, створити умови для набуття вмінь використання інформаційно-комунікаційних технологій для розв'язування поставлених завдань, усвідомлення шляхів та методів їх використання.

Сучасні вимоги роботодавців до працівників – це здатність до гнучкого ділового реагування, змога обирати напрямки подальшого професійного зростання, спроможність бути конкурентоздатним на ринку праці. Тому система вищої освіти має формувати такі якості, вміння та навички, які забезпечували б затребуваність випускників:

- здатність адаптуватися до ринкових умов, самостійно набувати нові знання;
- активно засвоювати сучасні інноваційні технології дистанційної діяльності;
- критично мислити, передбачати труднощі в реальному житті та шукати шляхи раціонального їх подолання;

- творчо діяти та генерувати нові ідеї;
- бути комунікабельними, контактними в різних соціальних групах;
- працювати над розвитком культурного рівня, моральності та духовності.

Отже, сьогодні актуальна проблема – в новому підході до розвитку професійної особистості, до організації навчальної діяльності, на яку традиційно була зорієнтована освіта. Адже режим навчальної роботи, її інтенсивність, характер ведення сучасного бізнесу постійно доповнюються або навіть кардинально змінюються. Тому в сучасному суспільстві цінуються вміння самостійно здобувати знання та продуктивно їх використати для розв’язання конкретного завдання. Виникає необхідність компетентнісного підходу в освіті. Серед визначених Радою Європи ключових компетентностей, які мають засвоїти молоді європейці, це здатність вчитися протягом всього життя як основа неперервного навчання в контексті особистого професійного і соціального життя. Особистість, її пізнавальні здібності розвиваються головним чином у самостійній діяльності, одним із основних засобів якої є використання інформаційно-комунікаційних технологій.

Р. Л. Авсієвич,
вчитель інформатики
(м. Хмельницький)

ВИКОРИСТАННЯ ІННОВАЦІЙ В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ ГІМНАЗІЇ НА УРОКАХ ІНФОРМАТИКИ

Педагогічна інновація — особлива форма педагогічної діяльності і мислення. Інноваційний процес в освіті уявляє собою сукупність послідовних та цілеспрямованих дій, які направлені на оновлення, модифікацію мети, змісту, організації, форм і методів навчання та виховання, адаптації навчального процесу до нових суспільно-історичних умов.

Учитель весь час працює над вдосконаленням своєї діяльності, а нові вимоги сьогодення спонукають використовувати сучасні інформаційні системи у навчанні.

Протягом декількох років постійно працюю над темами самовдосконалення:

1. Використання технології оберненого навчання (flipped classroom) при вивченні нового матеріалу на уроках інформатики.

2. Мотивація навчальної діяльності здобувачів освіти 7-8 класів шляхом впровадження автоматизованої системи перевірки Ejudge.

У роботі використовую:

- ✓ сайти власної розробки;
- ✓ власний YouTube канал;
- ✓ систему автоматизованої перевірки Ejudge (на базі Linux сервера);
- ✓ засоби для синхронного та асинхронного дистанційного навчання (Zoom, Google Meet, Viber, мобільний зв'язок, програму TeamViewer).

На власних сайтах та персональному каналі в Youtube є матеріал для вивчення наступних тем з інформатики:

- робота з продуктами компанії Microsoft:
- ❖ Word;
- ❖ Excel;
- ❖ PowerPoint;

- пошук інформації в Інтернеті на прикладі браузера Google Chrome;
- алгоритми та програми:
 - ❖ мова програмування C++;
 - ❖ мова програмування python;
 - ❖ онлайн компілятор для різних мов програмування;
- робота з векторним редактором Inkscape;
- практичні роботи з теми “Інформаційні моделі”;
- кодування даних;
- апаратне забезпечення.

Авторський сайти для 5,6,7,8 класів

<https://info5class.blogspot.com>

<https://info6class.blogspot.com>

<https://info7class.blogspot.com>

<https://info8class.blogspot.com>

***Інформація, яка розташована на сайтах,
може використовуватися:***

- на уроках інформатики;
- під час дистанційного чи змішаного навчання;
- доступна у будь-який час та адаптована як для комп'ютера, так і для будь-якого мобільного пристрою чи іншого гаджета;
- для тих, хто хоче вивчити чи поглибити знання з інформатики;

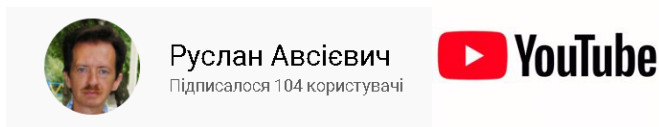
- вся інформація поділена за темами, які входять до навчальних програм;
- є зворотній зв'язок;
- до тем надані матеріали для роботи та опрацювання (хід виконання роботи, відеоурок, презентація тощо).

Навчальний матеріал викладено:

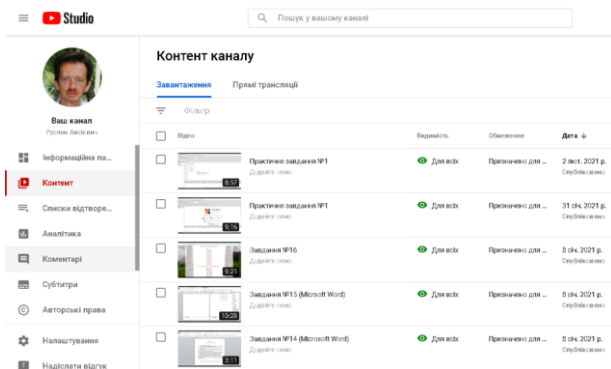
- у вигляді презентацій та pdf файлів;
- у вигляді практичних робіт та вправ.
- Онлайн-тести створені з використанням Google forms.
- До всіх тем є відеоматеріал з поясненням виконання завдання чи практичної роботи.

На сайтах є окремі вкладки для дистанційної роботи, які успішно використовувалися під час карантинно-обмежувальних заходів.

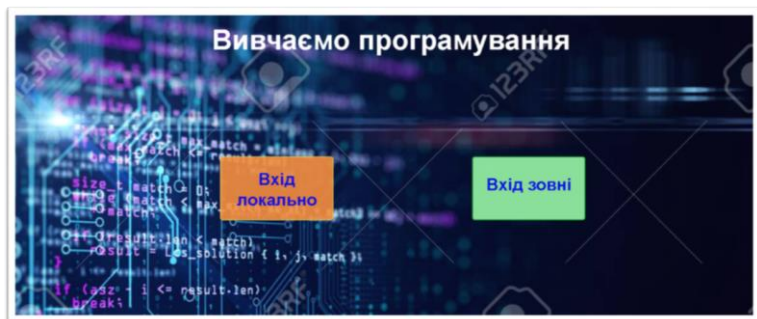
Власний Youtube канал

<https://www.youtube.com/channel/UC4qAG-49ILJG2IDuOvQbhWA>

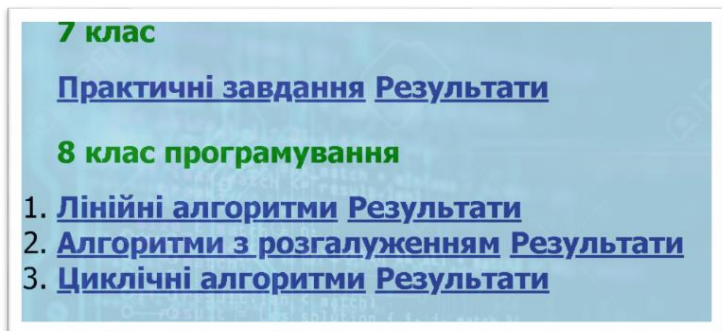

**Впроваджено систему автоматизованої перевірки розв'язків
ejudge**

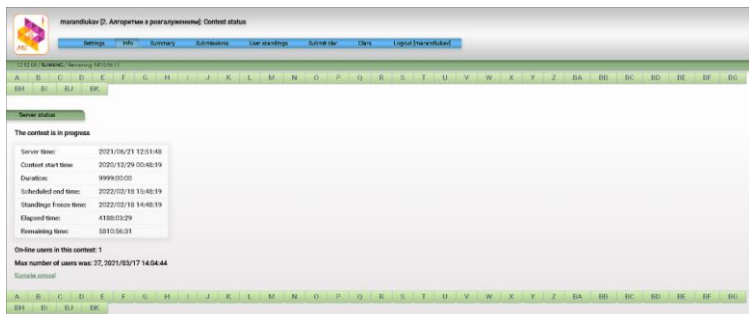
Користувачський інтерфейс програми

Система автоматизованої перевірки розв'язків ejudge

Головне меню програми

Система автоматизованої перевірки розв'язків ejudge

Переваги системи автоматизованої перевірки розв'язків ejudge:

- стимулювання здобувачів освіти до змагань в досягненнях між собою;
- зацікавленість у навчанні і, як наслідок, покращення успішності;
- сприяє правильному написанню коду програми різними мовами програмування;
- надає можливість завантажувати розв'язки у будь-який зручний час.

Інформація на сайтах постійно оновлюється та доповнюється. Є окремі вкладки для дистанційного навчання.

Отже, існуючі технічні засоби та вміння їх використовувати надають безліч можливостей для вчителя.

Список використаних джерел

1. Система автоматизованої перевірки. url: <https://ejudge.ru/>

Л. В. Волянська-Савчук,
кандидат економічних наук, доцент
(м. Хмельницький)

КОРПОРАТИВНА КУЛЬТУРА ЯК ЕЛЕМЕНТ СИСТЕМИ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСОБИСТОСТІ

У статті проаналізовано корпоративну культуру як один із елементів системи формування професійної особистості. В основу покладена типологія корпоративної культури, що враховує національні, культурні та інші характеристики.

Ключові слова: корпоративна культура, професійна особистість.

В умовах інноваційного розвитку суспільства відбувається переоцінка ролі та значення професійної особистості в системі управління бізнесом. Сучасний ринок праці змінює вимоги до якості людського потенціалу, до професійної культури, підвищує значимість ефективності та мобільності формування особистості.

У широкому розумінні семантику терміну «культура» можна розглядати як комплекс первинних вірувань, форм соціальної та економічної взаємодії людей і характерних матеріально-побутових особливостей. Сам термін «культура» походить від латинського слова «cultus» і означає поклоніння божеству. Кожне підприємство має власну корпоративну культуру, якій притаманний певний рівень розвитку. Корпоративна культура – об’єктивна реальність сучасного розвитку бізнесу, особливо підприємств корпоративного типу. У той же час, за переконанням Р. Гелегера, «сила впливу основних культурних цінностей величезна, і вони можуть бути змінені лише в результаті спільної згоди та великих зусиль. Вони зберігаються і відтворюються, навіть якщо компанії dorостають до міжнародних масштабів, коли на них працюють тисячі людей, які проживають в усьому світі. Саме такі ключові культурні цінності і є тим, що можна назвати «душею організації» [1, с. 18]. Е. Шейн характеризує корпоративну культуру як «сукупність основних положень, сформованих самостійно, засвоєних або розроблених певною групою в міру того, як вона навчається вирішувати проблеми адаптації до

зовнішнього середовища та внутрішньої інтеграції, які виявилися достатньо ефективними, щоб вважатися цінними, а тому передаватися новим членам у ролі правильного способу прийняття, мислення та ставлення до конкретних проблем» [2, с. 116].

Наукове дослідження процесу формування корпоративної культури має багатогранну міждисциплінарну природу. Особливою актуальністю відрізняється економічний характер розвитку даного інституту на сучасному етапі в умовах поглиблення конкуренції та глобалізації. Високий рівень корпоративної культури формується як за рахунок внутрішніх зусиль керівництва, так і під впливом меншості та мажоритарних акціонерів. Словосполучення «корпоративна культура» вперше було використано ще у XIX ст. німецьким фельдмаршалом Г. Мольтке у військовій термінології, яким він визначив відносини у середовищі офіцерів армії [3, с. 86-89]. Нині поняття «корпоративна культура» охоплює явища духовного та матеріального життя колективу компанії і характеризується домінуючими у ньому моральними нормами та цінностями, кодексом корпоративної поведінки тощо.

На початку 90-х рр. XX ст. учений С. Роббінс розглядав корпоративну культуру як «соціальний клей», що сприяє формуванню цілісності організації за рахунок створення прийнятних стандартів мислення і поведінки. С. Роббінс розглядає корпоративну культуру на основі характеристик, які найбільш цінуються в організації: особиста ініціатива, управлінська підтримка, готовність ризикувати, контроль, чіткі цілі, лояльність співробітників, узгодження дій, система винагород [4, с. 48].

Останні наукові дослідження засвідчують, що тип корпоративної культури залежить від характеру формування та розвитку соціально-економічних систем. В. Співак щодо функціонування сучасних корпорацій вживає термін «культурна корпорація», який наділяє такими основними ознаками: «це сучасна корпорація за всіма факторами культури (матеріальними і духовними); це гармонійна організація, в якій окремі елементи культури за рівнем свого розвитку, направленістю, ідеями, цілями, задачами, способами досягнення цілей відповідають один одному» [5, с. 27]. Загалом В. Співак вводить широке тлумачення поняття корпоративної культури через призму динамічно функціонуючої

системи матеріальних і духовних цінностей організації, які взаємодіють між собою. Тобто корпоративна культура об'єднує компанію і повинна при цьому поділятися її членами, формуючи професійну особистість.

Корпоративна культура у системі корпоративного управління повинна розглядатися як важливий стратегічний ресурс та інструмент, що дозволяє досягти цілей корпоративної стратегії підприємства. Є. Уткін характеризує корпоративну культуру як систему цінностей та переконань, що поділяються усіма працівниками фірми і зумовлюють їх поведінку, характер життєдіяльності організації. «Створення корпоративної культури важливо не лише для підтримання командного духу – від неї багато в чому залежить безпека компаній» [6, с. 74]. Особливо це важливо щодо уникнення або розв'язання корпоративних конфліктів та мінімізації корпоративних ризиків.

Виходячи з аналізу зарубіжної та вітчизняної методології оцінювання рівня корпоративної культури в компанії, можна прийти до узагальнюючих оціночних критеріїв.[7; 8]. До критеріїв корпоративної культури, що формують професійну особистість відносяться: система прийняття рішень, система мотивацій, традиції, нормативна поведінка персоналу, рівень ділової етики, вплив корпоративної культури на ефективність функціонування компанії.

Корпоративна культура виконує функцію об'єднуючого чинника, і при високому її рівні корпоративні цінності дозволяють співробітникам компанії відчувати певний рівень організаційної ідентичності як у компанії, так і за її межами.

Формування і розвиток корпоративної культури відбувається з урахуванням окремих принципів. Сукупність відносин персоналу підприємства та його зацікавлених осіб, які акумулюються з допомогою використання принципів, дозволяє їм прийняти відповідну форму втілення в рамках системи корпоративного управління. О.І. Бала, О. В. Мукан та Р. Д. Бала виділяють загальні та спеціальні принципи корпоративної культури, зокрема, до загальних вони відносять наступні: соціально-економічного та інтелектуального розвитку; всеохопленості та системності; відкритості та постійного удосконалення; координації; обов'язковості; винагороди; вимірності та корисності; відповідності чинному законодавству. До спеціальних

включено принципи індивідуальності; вільного прояву; узгодженості та відповідності; чіткості; особистісно-орієнтованого менеджменту; стосунків «керівництво – працівник»; еталону [9, с. 11].

Дійсно, високий рівень корпоративної культури формується під впливом дотримання певних принципів, і саме це сприяє формуванню корпоративних цінностей. З розвитком корпоративних відносин принципи корпоративної культури динамічно розвиваються. Таким чином, корпоративна культура виконує досить велику кількість функцій на підприємстві, головна з яких полягає у формуванні корпоративних цінностей. У світовій практиці існують різні підходи до класифікації корпоративних культур. Наприклад, Т. Діл та А. Кеннеді, виходячи з аналізу економічних, соціальних та психологічних факторів, виділяють чотири типи корпоративної культури: процесу, цілей, діяльності, великих ставок [10, с. 99-104].

Варто виділити певні чинники впливу корпоративної культури на формування професійної особистості. Це перш за все фактори внутрішнього і зовнішнього середовища, корпоративні місія, цілі, стратегія, норми, цінності, стиль та дух корпорації, технології управління персоналом та характер діяльності корпорації, мотивація і ставлення до трудової діяльності, соціальна (організаційна) орієнтація культури, організаційна поведінка, пріоритет зовнішніх або внутрішніх цілей, відданість та лояльність щодо корпорації тощо. Слід зазначити, що наведені фактори мають різну міру впливу на корпоративну культуру, взаємодіють один з одним, можуть проявляти дію як чинників-синергістів, так і факторів-антагоністів щодо рівня цієї культури.

Концепція корпоративної культури почала структурно та змістовно складатися у 80-х роках XX ст. у США під впливом трьох наукових напрямів: стратегічного менеджменту, теорії організації та організаційної поведінки. В Україні навіть в останні десятиліття корпоративна культура не завжди розглядалася як сфера, що заслуговує на пильну увагу. Однак важливість зазначеної проблеми зростає, зокрема, внаслідок глобальних змін, коли збут продукції та надання послуг стали значно складнішими за виробництво, поява нової практики управління почала випереджати теорію. У процесі розвитку ринкової економіки в Україні корпоративна культура

поступово починає впроваджуватися у вітчизняний бізнесовий простір.

За останні роки з'явилося багато наукових праць, в яких автори зосереджують свою увагу на корпоративній культурі, що здатна гальмувати або стимулювати ефективну діяльність персоналу, саме тому провідні транснаціональні корпорації для ефективного використання інтелектуального потенціалу приділяють першочергову увагу формуванню відповідної корпоративної культури. Незважаючи на вагомі доробки вчених в галузі менеджменту персоналу, на сьогодні, на жаль, відсутній системний ідеологічний підхід до управління персоналу у транснаціональних корпораціях, спроможний врахувати інтереси всіх працівників корпорації, інтегруючи різні моделі управління та враховуючи специфіку національних культурних пластів.

У сучасних умовах сформувалися два підходи до розуміння корпоративної культури організації. Згідно першої концепції, культура досліджується як результат цілеспрямованої діяльності організації. Водночас зміст культури залежить від цілей, що стоять перед колективом.

Існує також інша точка зору (другий підхід) на корпоративну культуру, яка полягає у вихованні у працівників відчуття приналежності до організації і повинна стати загальною командою з єдиними цінностями, де немає місця конфлікту.

Виходячи з цього, можна відзначити два вектори: культура як причетність, гордість за компанію; культура як корпоративне мислення на основі єдності цілей і цінностей. Розвиток у відзначених напрямках в Україні відбувається поступово і не завжди ефективно. Адже, у сучасних умовах цілі корпоративності мають суттєво трансформуватися, і в якості нових ринкових орієнтирів повинні виступати споживач, якість, прибуток. Проте нові цінності залишаються поки в зовнішній сфері по відношенню до колективів організації, зв'язок корпоративної культури з результатами діяльності досить слабо простежується, залежність економічного ефекту від корпоративних цінностей носить декларативний характер.

Формування професійної особистості і розвиток корпоративної культури компанії взаємопов'язані. Ми виокремлюємо чинники, що впливають на рівень формування особистості.

Корпоративна культура: конформізм чи індивідуалізм членів корпорації; внутрішнє середовище; субкультури підрозділів та їх функції; пріоритет зовнішніх або внутрішніх цілей; Інформованість членів корпорації стосовно своєї ролі; ступінь дотримання стратегічних і оперативних планів; кооперація або конкуренція між членами малих груп; перевага групових чи індивідуальних форм прийняття рішень; відданість та лояльність щодо корпорації; механізми інтеграції членів корпорації; ставлення до ризиків, інновацій, прогресу, стабільності; мотивація; корпоративні місія, цілі, стратегія, норми, цінності, стиль, дух; технологія управління.

Наведені чинники по-різному впливають на корпоративну культуру, взаємодіють один з одним, можуть проявляти дію як чинників-синергістів, так і чинників-антагоністів щодо формування політики компанії. Таким чином, корпоративна культура – це ефективний інструмент стратегічного розвитку організації, що допомагає їй досягати позитивних результатів у власній діяльності, дає можливість ідентифікувати її серед інших, генерує прихильність цілям організації, зміцнює соціальну стабільність, є механізмом контролю, що спрямовує і формує відносини та поведінку окремих груп працівників, формує професійну особистість, що здатна до саморозвитку.

Список використаних джерел та літератури:

1. Гэлэгер Р. Душа организации. Как создать успешную корпоративную культуру / Р. Гэлэгер. М. : Добрая книга, 2006. С. 18.
2. Шейн Э. Организационная культура и лидерство / Э. Шейн. С-Пб. : Питер, 2002. 336 с.
3. Савчук Л. Развитие корпоративной культуры в Украине / Л. Савчук, А. Бурлакова // Персонал. 2005. № 5. С. 86-89.
4. Овчаренко М. І. Підходи до визначення характеристик елементів корпоративної культури / М. І. Овчаренко // Вісник Дніпропетровського університету. Серія «Економіка». 2011. Вип. 5 (2). С. 47-52.
5. Спивак В. А. Корпоративная культура / В. А. Спивак. С-Пб. : Питер, 2001. С. 27.
6. Уткин Э. А. Этика бизнеса: Учебник для вузов / Э.А. Уткин. М. : Зерцало, 2001. 256 с.

7. Баюра Д. Внедряйте элементы корпоративной культуры / Д. Баюра // Украинская Инвестиционная Газета. 1 июля 2002 г. № 9.

8. Баюра Д. Длинная дорога к корпоративной культуре / Д. Баюра // Украинская Инвестиционная Газета. 1 июля 2000 г. № 46. С.12.

9. Шейн Э. Г. Организационная культура и лидерство / Э.Г. Шейн. 3-е изд. СПб : Питер, 2011. 336 с.

10. Бала О. І. Принципи корпоративної культури підприємств: сутність та види / О. І. Бала, О. В. Мукан, Р. Д. Бала // Вісник національного університету «Львівська політехніка», Менеджмент та підприємництво в Україні : етапи становлення та проблеми розвитку. 2010. № 682. С. 11-16.

П. М. Григорук,
д.е.н., професор,
(м. Хмельницький)

УРАХУВАННЯ РЕГІОНАЛЬНОГО АСПЕКТУ ПРИ ПРОЄКТУВАННІ ОСВІТНЬОЇ ПРОГРАМИ

Вища освіта, дослідження та інновації відіграють вирішальну роль у соціально-економічному і культурному розвитку країни, сприяють її економічному зростанню та глобальній конкурентоспроможності. Трансформаційні процеси, які відбуваються в системі вітчизняної вищої освіти, ставлять проблему забезпечення і покращення її якості як одне з ключових завдань національної освітньої політики. Інтеграція системи вищої освіти України до Європейського простору вищої освіти шляхом впровадження механізмів гарантії її якості відповідно до діючих у Європейському просторі вищої освіти принципів і стандартів є одним із основних напрямків реалізації державної політики у цій сфері [1].

Основним документом, який регламентує підготовку фахівців певного профілю у конкретному ЗВО є освітня програма. Її розроблення, перегляду, оновлення та/або модернізації відбувається згідно з політиками та процедурами внутрішнього забезпечення

якості вищої освіти ЗВО, які нормативно визначені у внутрішніх документах щодо забезпечення якості освітньої діяльності та якості вищої освіти з урахуванням стандартів та рекомендацій забезпечення якості в європейському просторі вищої освіти [2].

Відповідно до підкритерію 1.3 критеріїв оцінювання якості освітньої програми при акредитації освітніх програм, які визначені Національним агентством із забезпечення якості вищої освіти України [3], цілі освітньої програми та програмні результати навчання визначаються з урахуванням тенденцій розвитку спеціальності, ринку праці, галузевого та регіонального контексту. Наявність цього підкритерію зумовлює чітке відображення орієнтації освітньої програми на регіональні особливості та їх урахування в усіх складових програми: формулюванні цілей, фокусі та особливостях програми; формулюванні окремих компетентностей та програмних результатів навчання; змісті освітніх компонентів; практичній підготовці; тематиці наукових досліджень здобувачів вищої освіти; кваліфікаційних роботах. Представлені завдання набувають особливої ваги при урахуванні того чинника, що більшість програм орієнтована на регіональний ринок праці, тому успішне їх вирішення сприятиме зростанню попиту на освітні послуги за даною програмою та підвищенню конкурентоспроможності її випускників при отриманні першого місця роботи та кар'єрного зростання. Зрештою, це позитивно вплине на фінансовий стан ЗВО його репутаційні характеристики, сприятиме задоволенню потреб регіону у кваліфікованих фахівцях.

Для вирішення наведених завдань доцільним є проведення аналізу регіонального ринку освітніх послуг і регіонального ринку праці. Перше дозволить виділити особливості програми, її унікальність. Друге дозволить встановити потребу суб'єктів господарювання, що провадять свою діяльність у регіоні, у фахівцях конкретних професій; сформулювати необхідні компетентності, які необхідно сформулювати у випускників; і, зрештою, розширити можливості надання освітніх послуг за програмою.

Тому процедури проєктування/перегляду освітніх програм вимагають широкого залучення зовнішніх стейкхолдерів, в першу чергу роботодавців та представників територіальних громад, чий потреби, рекомендації та очікування від реалізації програми мають

бути обов'язково обговорені і по можливості максимально враховані. Не зайвим буде урахування досвіду реалізації аналогічних освітніх програм інших ЗВО, у тому числі закордонних, хоча в першу чергу це стосується ЗВО даного регіону.

Освітня послуга, яка надається ЗВО при реалізації освітньої програми, є особистим благом для окремого індивідуума і суспільним благом для суспільства в цілому. Корисність освіти як суспільного блага має довготривалий характер, на відміну від одноразового споживання освітньої послуги як товару. Ця особливість освітньої послуги набуває особливо важливого значення в регіональному контексті.

Список використаних джерел та літератури:

1. Hryhoruk P., Grygoruk S., Mazurkiewicz M. Model for Self-assessment of the Internal Quality Assurance System in Context of European Standards and Guidelines Requirements. *Advances in Economics, Business and Management Research*. 2019. Vol 95. P. 70-75. URL: <https://is.gd/elRyvx>. doi: <https://doi.org/10.2991/smtesm-19.2019.15>
2. Standards and Guidelines for Quality Assurance in the European Higher Education Area (ESG). URL: <https://is.gd/XB3FRO>
3. Критерії оцінювання якості освітньої програми. Додаток до Положення про акредитацію освітніх програм, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти (пункт 6 розділу I). URL: <https://is.gd/iExdsa>

М. О. Коваль,
аспірант
(м. Київ)

АНТИГЛОБАЛІЗМ ЯК ПОЛІТИЧНИЙ ЧИННИК В УКРАЇНІ

Метою даної статті є дослідження розвитку антиглобалізму в Україні – як явище, що характеризує позицію людей, які протистоять глобалізму.

Основні організації антиглобалістів перебувають у США та Європі. Що ж з Україною? З натяжкою можна зарахувати до таких представників ультралівих партій (якби не сумніви в їхньому штучному походженні). Є в нас і непартійний лівий і анархістський рух, але в дуже невеликих масштабах. Назвати антиглобалістами зелених теж важко, оскільки представлені вони двома-трьома політичними структурами, від справжнього захисту природи страшенно далекими. Сотні ж невеличких неурядових екоустанов стурбовані, окрім порятунку природи, в основному власним виживанням у далеко не дружньому середовищі. Де вже там із глобальними проблемами боротися! Пошук українських антиглобалістів у надрах Інтернету може привести цікавих хіба що до організації з екзотичною назвою «Тигра-Нігра». Яка, за власним зізнанням, «з'явилася 1997 року, ставши новим етапом анархічної діяльності студентів кількох київських вузів – після радикальних ініціатив типу «ЛОМ – Ліве об'єднання молоді» і студентської профспілки «Пряма дія». Проіснувавши кілька років, «Тигра-Нігра» розсмокталася і в оновленому складі виринала 2000 року.

Ключові слова: глобалізм, антиглобалізм, пандемія, вакцинація.

Наприкінці 90-х років XX – на початку XXI століть в Україні почали виникати організації, ідеологічні платформи яких дедалі більше нагадували ідеологію антиглобалістів. Так, із застереженням можна віднести до таких представників ультралівих партій. Є в Україні і непартійне лівий і анархістський рух, але в невеликих масштабах. Назвати антиглобалістами зелених також важко, оскільки представлені вони декількома політичними структурами, від

істинного захисту природи дуже і дуже далекими. Сотні ж невеликих неурядових екоорганізацій стурбовані, крім порятунку природи, в основному власним виживанням в далеко недружньому середовищі.

Знаковою подією в розвитку українського антиглобалістського руху стало проведення Першого Українського соціального форуму (УСФ) 1 –2 травня 2008 року. Раніше із закликом провести УСФ виступала конференція громадських рухів України, яка проходила в Києві 21 – 22 грудня 2007 року. Були також й альтернативні пропозиції провести Соціальний форум країн СНД, але ці задуми не були реалізовані.

Брак коштів значно вплинув на формат УСФ. Засідання форуму пройшли в одному з будинків культури на околиці Києва. Кількість секцій довелося скоротити через брак приміщень. На форумі працювали секції з робочого та профспілкового рухів, екології, антифашизму, контркультури та інші [1].

Проведення в Києві підготовчої асамблеї П'ятого Європейського соціального форуму стало важливою подією для становлення та подальшого розвитку антиглобалістського руху в Україні стало. Від так, 6 червня 2008 року в Будинку профспілок у Києві розпочалася перша зустріч Європейської Підготовчої Асамблеї, присвячена підготовці П'ятого Європейського соціального форуму. На Асамблею до Києва з'їхались представники громадських організацій і профспілок з Туреччини, Німеччини, Австрії, Італії, Іспанії, Уельсу, Угорщини, Греції, України та інших держав.

6 червня 2008 року в тематичних залах Будинку профспілок активісти українських громадських організацій (зокрема, Організації марксистів, «ДУМАЙ!» та Фондації регіональних ініціатив) обговорювали із закордонними колегами проблеми трудової міграції, боротьби з фашизмом і расизмом, становлення і розвитку незалежних профспілок, неоліберальні реформи в сферах будівництва і житлово-комунальних послуг, незаконну забудову суспільного простору та приватизацію гуртожитків з виселенням людей, які живуть у них. Організатори Асамблеї запевнили, що наведені проблеми є особливо актуальними для країн Східної Європи, але стосуються і всієї Європи в цілому.

Українські антиглобалістські організації дуже активно працюють у глобальній мережі Інтернет. Зокрема, існує велика

кількість порталів, блогів, інших проєктів, у яких обговорюються негативні наслідки глобалізації, планується проведення масштабних заходів, конференцій і таке інше.

На сайті під назвою «Київський портал лібертарних ініціатив» збирається інформація про події та проєкти антиглобалістського толку в Україні та Росії. Порталом ініціюється ціла низка інформаційних, мультимедіа та візуальних проєктів. На сайті публікуються ексклюзивні аналітичні статті та інформаційні матеріали, перекладаються та викладаються матеріали багатьох західних антиглобалістських сайтів. Основні розділи сайту: проєкти, передай далі – новини, події, реакція – форум, бібліотека та інші [2].

Як раз у якості успішного прикладу вищезначених дій можна навести діяльність міжнародного правозахисного центру «Ла Страда–Україна». Він займається протидією торгівлі людьми, насильству в сім'ї, захистом прав дітей та гендерним просвітництвом. Організація активно бере участь у різноманітних проєктах у цих напрямках, що проводиться ЄС та неурядовими інституціями у країнах Центрально–Східної Європи. З початку 2000-х рр. проєкти центру стали отримувати фінансову підтримку представництва ЄС, західних посольств та фондів, агентства США з міжнародного розвитку [3].

Необхідно зазначити, що в Україні досить активно працює національна філія міжнародної антиглобалістської організації Індімедіа, яка представляє собою колектив незалежних ЗМІ та журналістів, що надають некомерційне висвітлення подій і оперативний інформаційний канал, відкритий для взаємодії з усіма користувачами. Головні принципи Індімедії, зокрема й української, – відкритість і відсутність дискримінації. Індімедія – Україна ставить собі за мету підтримку різноманітних груп активістів в Україні та в світі. При цьому українська Індімедія не пов'язана з жодною партією або іншою політичною одиницею [4].

У лютому – березні 2002 року з'явилася студентська організація «Рух антиглобалістів України». У цей період відбулася презентація Інтернет сторінки цієї організації. У цей же період Рух антиглобалістів України проводить акцію під стінами американського посольства в Києві зі збору коштів (було зібрано приблизно 94 гривні) американським зіркам, які «голодують». Вже наступного року про

Рух антиглобалістів України нічого не було чути, більше того сайт організації було закрито.

У 2003 році ще одна хвиля антиглобалістських протестів прокотилась містами України, яка була викликана війною в Іраку. Члени Всеукраїнського марксистського об'єднання «Робочий супротив» провели мітинг під стінами американського представництва, концерт на майдані Незалежності в Києві, пробіг і таке інше.

Варто зазначити, що найбільш активною серед регіональних організацій антиглобалістського толку є «Революційний антиімперіалістичний фронт», який базується в Харкові [5].

Сайт організації «Антиглобалісти України – центр дій «Воля» містить програму цього об'єднання. Наведено також адресу електронної пошти, на яку можна відправити листа та долучитися до акцій організації. «Антиглобалісти України – центр дій «Воля» – є антиглобалістською анархічною організацією, яка об'єднує людей, партії, культурні, релігійні, громадські організації. Девіз центру дій «Воля» – якщо не протестувати разом на захист одного, то завтра з тобою розправляться сам на сам. На сайті також зазначається, що організація діє за рахунок добровільних внесків та пожертв, у її офісі працюють волонтери. Вказується також, що організація діє на «козачий» манер, тобто кожний діє за власний рахунок, кожний обирає своїх лідерів і тільки тимчасових – на кожну акцію. Центр дій «Воля» організований на надпартійному, надкласовому, надконфесійному підґрунті. Зазначається також, що в Україні антиглобалістський рух є не поширеним через не інформованість людей, негативний імідж протестувальників та ще недостатній рівень громадянської свідомості українців [6].

Організація «Молодіжний антиглобалістський рух України» з'явилася в 2000 році після того, як молодіжний рух Селянської партії організував декілька агресивних акцій на кшталт погромів Макдональдсів та пікетування іноземних диппредставництва [6].

Організація «Фронт антиглобалістів України» була створена в 2001 році в результаті організації акцій під стінами посольства Сполучених Штатів після подій 11 вересня 2001 року. Контакти Фронт підтримує тільки в рамках СНД. Реєструвати свою організацію

активісти Фронту відмовляються через те, що вони протестують проти системи і відмовляються грати за її правилами [6].

Не можливо не звернути увагу на новий удар по людству у світі, який безумовно можна назвати «Нова велика депресія». Уся світова спільнота, починаючи з середини грудня 2019 року, потрапила під величезний вплив Всесвітньої епідемії коронавірусної хвороби, яка отримала назву COVID-19. Пандемія, зумовлена цим вірусом, вже призвела до великих людських втрат у всьому світі, наклала суттєві обмеження на соціально-культурне життя населення і кардинально змінила тренди глобальної економіки та подальших глобалізаційних процесів.

Пандемія коронавірусної хвороби 2019–2021 – поточна пандемія коронавірусної хвороби 2019 (COVID-19), спричинена SARS-CoV-2. Спалах захворювання розпочався у грудні 2019 у м. Ухань, Хубей, КНР, та визнаний ВООЗ пандемією 11 березня 2020 р. Станом на червень 2021 р.: 176424080 випадків, у майже всіх країнах та територіях. Унаслідок захворювання 3811007 померли. 160399294 людей одужало.

Вірус передається переважно під час близьких контактів і повітряно-крапельне, коли людина кашляє або чхає. Людина може заразитися, доторкнувшись до зараженої поверхні (дверної ручки, стола), а потім до обличчя (очі, ніс, рот). Найбільш заразною є людина із симптомами, але можливе й зараження від людини без симптомів.

На початку 2020 року проти хвороби ще не існувало вакцини та специфічних противірусних препаратів. Первинне лікування — симптоматичне й підтримувальне. Важливими для людства стала необхідність в профілактики особистої санітарної гігієни, обов'язковість носіння масок на обличчі, соціального дистанціювання, а також нагляд і самоізоляція для людей, що підозрюють зараження. Тобто, робити все те, на що, людство не звертало увагу в повсякденності та яке стало свідомим страхом перед можливістю зараженням хворобою.

У багатьох країнах світу розпочалася масова вакцинація від коронавірусу. Навколо неї багато пліток і суперечливої інформації. Вакцинація проти COVID-19 в Україні розпочалася 24 лютого 2021 року. Вона відбуватиметься в п'ять етапів. Наразі вакцинують медиків, працівників закладів охорони здоров'я,

учасників Операції об'єднаних сил на Сході України, соціальних працівників, а також людей віком понад 65 років.

Необхідні заходи, які були вибрані урядами провідних країн світу для подолання негативних наслідків пандемії COVID-19 дає змогу сформуванню реальне бачення можливого перебігу економічних процесів, які безпосередньо матимуть вплив на рівень соціально-культурного та політичного життя населення. Більшість таких заходів набувало окрасу не популярних рішень які в подальшому і призводили до масових світових супротивів та акцій протесту людей в світі, тому що невідворотно вдарили по соціально- економічному рівню життя як світу так і в Україні.

У багатьох європейських країнах після першої хвилі 2019-2021 років розпочалася друга та третя хвиля пандемії, і влада змушена знову посилювати карантин. Однак люди, пам'ятаючи весняний локдаун 2020 року, виходять на протести: або бізнес, як і в Україні, боїться розорення, або люди незадоволені обмеженням свобод, або вважають коронавірус «теорією змови». «Слово і діло» склало мапу протестів у світі. Такі протести можливо вважати антиглобалістськими або навіть альтероглобалістськими, тому що мають на меті змінити тип управління та способи прийняття суспільно-важливих рішень.

Так, 11 листопада 2020 у багатьох містах України відбулися акції протесту «Маю право працювати», організаторами яких були представники ресторанного бізнесу. Ресторатори вимагали не допустити запровадження карантину вихідного дня та часових обмежень у роботі закладів громадського харчування; заборонити дискримінаційні перевірки закладів і скасувати незаконні протоколи; компенсувати грошові витрати в разі неможливості повноцінної праці. [7].

Варто відзначити протест профспілок України в січні 2020 року під Кабміном, який вилився у «Хвилю гніву». Близько тисячі людей перекрили вулицю Грушевського. Багато з них принесли з собою «червоні картки» – показати їх уряду і його законопроект. Представники профспілок вважають, що запропоновані зміни суперечать Конституції України і руйнують трудові гарантії українських працівників.

Урядовий законопроект «Про працю» зареєстрували у Верховній Раді 28 грудня 2019 року. Він передбачає п'ять ключових нововведень: збереження та розширення соціальних прав працівників; збільшення кількості легальних робочих місць; рівні можливості для чоловіків і жінок у сфері праці; підвищення доходів працівників по всій Україні; гармонізація українського законодавства з європейським. Федерація профспілок України виступила проти цього законопроекту, оскільки вважає, що він обмежує права робітників, та анонсувала протестні акції. Акції протесту відбулися у декількох містах України. Такі протести також можливо вважати антиглобалістськими, тому що мають на меті змінити тип управління та способи прийняття суспільно-важливих рішень, які в подальшому приведуть до обмежень в реалізації прав населення. Воля народу має бути сильнішою, ніж політичні інститути. Важливі питання у житті місцевих громад мають вирішуватися шляхом народних зібрань. Усі рішення, які вже прийняті чиновниками без прямої участі людей, вимагають перегляду і ті, що виявляться «шкідливими» для народу – скасовані на народних зібраннях. Посадовці несуть персональну відповідальність за свої дії, підзвітні народу та можуть бути відкликані у будь-який момент. Уведення в силу закону допускається шляхом затвердження в загальнонаціональному масштабі. Ініціатором законопроекту може виступити будь-яка місцева громада [7]. Проте в Україні відсутня дієва система профспілок, а існуючі – лише інструменти політичної боротьби лобістських груп.

Спалах коронавірусу (COVID-19) завдав страждань людству і призвів до значного економічного шоку. Світова економіка вже перебуває в рецесії, оскільки наслідки впливу пандемії коронавірусу на економічну активність все значніші. Більше немає сумнівів у тому, що найдовша глобальна експансія. Як наслідок, кількість збанкрутілих підприємств може збільшитися в усьому світі через загальне економічне сповільнення. Особливо, якщо вірус пошириться, як у сценарії ризику, це може призвести до фінансової нестабільності. Насамперед це стосується країн, де рівень корпоративного боргу стрімко зростає (наприклад, США) або які вже були вразливими (наприклад, Італія). Якщо банки та інші фінансові установи зазнають серйозного погіршення якості своїх кредитних портфелів, існує небезпека, що криза COVID-19 може навіть спровокувати фінансову

кризу. Це не є частиною сценарію ризику, і його можна уникнути, якщо центральні банки й уряди прийматимуть необхідні, проактивні, вольові політичні рішення. Є розуміння того, що ці рішення в будь-якому разі мають включати цільові фінансові заходи, наприклад, довгострокове рефінансування з боку центральних (національних) банків країн [8].

Загалом варто зазначити, що акції українських антиглобалістів на фоні потужних виступів у містах Європи та Америки виглядають досить слабкими, які збирають від кількох десятків до кількох сотень учасників [9].

Суттєво падає рівень протестного потенціалу українців. Дослідники вказують на те, що протестні настрої в Україні поступово знижуються. Чому так? Причин багато.

По-перше, утома від безрезультатності протестів, які не поліпшили якості життя українців, нічого не змінили у суспільній і політичній моделі держави.

По-друге, складна епідеміологічна ситуація та карантинні обмеження, які поставили багатьох українців у стан виживання.

Крім того, у 2019 році відбулася повна зміна політичних еліт, а тому українці не поспішали протестувати, даючи новій владі шанс або поліпшити їхні умови життя і провести якісні зміни в країні, або наробити помилок.

Зараз ми бачимо, що основними причинами для протестів може стати важка соціально-економічна ситуація в зв'язку із падінням економіки внаслідок карантинних обмежень, яку загострюють некомпетентні дії влади.

На початку 2020 року українські соціологічні інститути провели опитування щодо протестних настроїв українців і їхній результат засвідчує згасання протестної активності, а тому не варто дивуватися, що все повертається на свої «корумповані місця». Так 66% українців переконані, що у 2020 році не може виникнути третій Майдан. Безпосередню участь у мітингах та демонстраціях готові брати лише 16% українців. Понад дві третини українців не збиралися у 2020 році виходити на масові протести, а 40% не поділяли думки про те, що в їхніх містах можливі масові акції.

Загалом, результати опитування підтвердилися, хоча до кінця 2021 року ще є час. Прогнози українських соціологів підтверджують і

результати «Дослідження цінностей світу», глобального дослідницького проекту, який вивчає цінності і переконання людей, як вони змінюються з плином часу, і який соціально-політичний вплив вони мають. Зважаючи на результати цього дослідження, не варто очікувати серйозних протестних дій з боку наших співгромадян [9].

Отже, перспективи в українсько антиглобалістському русі все ж існує. Подальша інтеграція України в основні політичні та економічні інститути глобалізації сприятиме формуванню в масовій свідомості уявлень про зв'язок політики національної та глобальної еліти. Економічна криза, спровокована пандемією COVID-19, зачепила усю світову економіку. Кожна країна прямо чи опосередковано відчує негативний вплив коронавірусу на свою фінансово-економічну систему.

Список використаних джерел та літератури:

1. А. Бузгалин, Л. Ожогина. Кто сегодня творит историю: альтерглобализм и Россия : [сборник статей] / [М. Воейков, М. Кропоткин, Л. Булавка] ; М. : Культурная революция, 2010. 600 с. (Библиотека журн. «Альтернативы»).
2. Київський портал лібертарних ініціатив. [Електронний ресурс]. Режим доступу : <http://www.zaraz.org/>
3. Ніколайчук К. А. Жіночі громадські організації у суспільнополітичному житті сучасної України // Вісник Дніпропетровського ун-ту. Серія «Філософія», «Соціологія», «Політологія». 2017. №1 (35). С. 35–41.
4. Українська Індімедія. [Електронний ресурс]. Режим доступу : <http://ukraine.indymedia.org/>
5. Селезнева А. Перспективен ли украинский антиглобализм? / Алиса Селезнева. [Електронний ресурс]. Режим доступу : <http://www.ukrinform.ua/rubric-regions/3135172-karantin-ne-dla-vsih-pidpriemci-znovu-vijsli-na-protesti.html>
6. Тургенев И. Причудливый профиль киевского антиглобализма / Иван Тургенев. [Електронний ресурс]. Режим доступу : <http://ua-left.narod.ru/antyglob3.html>
7. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://www.ukrinform.ua/rubric-regions/3135172-karantin-ne-dla-vsih-pidpriemci-znovu-vijsli-na-protesti.html>

8. [Електронний ресурс]. Режим доступу:
https://msfz.ligazakon.ua/ua/magazine_article/FZ002118.

9. [Електронний ресурс]. Режим доступу:
<https://www.slovoidilo.ua/2020/11/10/infografika/svit/koronavirus-sviti-yakux-kraюyinx-protestuvaly-proty-karantynu>.

Koval Nikita Olegovich

Anti-globalism as a political factor in Ukraine

The purpose of this article is to study the development of anti-globalism in Ukraine - as a phenomenon that characterizes the position of people who oppose globalism.

The main anti-globalization organizations are in the United States and Europe. What about Ukraine? It is safe to say that such representatives of ultra-left parties are included (if there is no doubt about their artificial origin). We also have a non-partisan left and anarchist movement, but on a very small scale. It is also difficult to call the Greens anti-globalists, as they are represented by two or three political structures that are terribly distant from the real protection of nature. Hundreds of small non-governmental eco-institutions are concerned, in addition to saving nature, mainly with their own survival in a far from friendly environment. Where to deal with global problems! The search for Ukrainian anti-globalists in the depths of the Internet can lead to an interesting organization with the exotic name "Tiger-Niger". Which, by its own admission, appeared in 1997, becoming a new stage in the anarchist activities of students in several Kyiv universities - after radical initiatives such as LOM - Left Youth Union and the student union "Direct Action". After several years, "Tigra-Nigra" was resorbed and emerged in a renewed lineup in 2000.

Key words: *globalism, anti-globalism, pandemic, vaccination.*

М. О. Коваль,
аспірант
(м. Київ)

ПРИЧИНИ ТА РОЗВИТОК АНТИГЛОБАЛІСТСЬКИХ РУХІВ У СХІДНІЙ ЄВРОПІ

Метою даної статті є дослідження розвитку антиглобалізму в європейських країнах де виникли найбільш потужні антиглобалістські організації, які розповсюдили свою діяльність на весь світ та намагаються допомагати своїм колегам з країн, що розвиваються, надаючи фінансову, інформаційну підтримку їх організаціям.

Європі належить унікальна роль у політичному розвитку світу, особливо в становленні сучасної системи міжнародних відносин. У її спадку багато що стало загальнолюдським надбанням.

Головне – Європа є джерелом сучасних світових політичних систем, полігоном нових форм міжнародних відносин, які мають й глобальне значення, та багато іншого. Враховуючи те, що на Європейському континенті розміщені найбільш розвинуті країни світу та населення регіону відрізняється високим рівнем розвитку громадянського суспільства, активною участю громадян у політичному житті, та, враховуючи доступність об'єктивної інформації з різних джерел, доступ до сучасних технологій, Європа є одним з головних центрів світового антиглобалістського руху. У європейських країнах діє велика кількість антиглобалістських організацій різного толку, які використовують всі наявні на сьогодні методи та форми діяльності.

Ключові слова: глобалізм, антиглобалізм, альтерглобалізм, ідеологія, транснаціональний протестний рух.

Антиглобалізм у Європі виник як форма стихійного протесту широких мас населення, до яких входять переважно представники дрібного і середнього бізнесу, проти неоліберальної моделі економічного розвитку, яка методично розширює вплив великих транснаціональних корпорацій і пов'язаних з ними владних кіл провідних західних держав.

Протягом останніх років у світі почали призвичаюватися до масових виступів антиглобалістів, які борються проти так званої глобальної капіталістичної окупації. Звичайно, спочатку багатьох дратували хаотичні вуличні акції протесту з розтрощеними автомобілями, вітринами і «макдональдсами», а самих антиглобалістів порівнювали з комуністами й навіть фашистами. Але сьогодні до їхніх думок з приводу розвитку світової економіки та впливу на неї транснаціональних корпорацій почали прислухатися. І виявилося, що вони не позбавлені здорового глузду. Та й антиглобалісти стали усвідомлювати, що виключно силою – як колись більшовики – неможливо вирішити всі світові проблеми і здолати прірву між найбагатшими та найбіднішими країнами. Про глобалізацію останнім часом багато сперечаються: для її прихильників вона означає підвищення рівня життя, а для її противників – поглиблення прірви між бідними та багатими.

На думку антиглобалістів, виникнення світового ринку призвело до зменшення контролю урядів над економікою й загостило соціальні проблеми, оскільки інтеграція національних економік у світову систему не лише не ліквідувала чи послабила розбіжності між ними, а навпаки, зробила їх більш виразними.

Більшість держав Центральної та Східної Європи, що здійснюють економічну перебудову, потрапляють у драматичну ситуацію: поляризуються рівні прибутків населення, швидкими темпами зростають безробіття, прошарок бідного населення. Однак не слід думати, що нерівність та зростання зuboжіння не спостерігаються в промислово розвинених країнах – там виникають нові форми бідності. Це явище отримало у Європі назву «соціальної ізоляції», а у США – «зростання декласованих верств населення». Воно характеризується появою груп населення, які зuboжили внаслідок негативних процесів у світовій економіці [1].

Країни правої групи, такі як Британська Національна партія, Націонал-демократична партія Німеччини, Національний фронт у Франції і Партія свободи Австрії, бачать в глобалізації загрозу для місцевої економіки і національної ідентичності. Вони стверджують, що кожна країна повинна самостійно контролювати свою економіку, а імміграція повинна бути строго обмеженою, щоб гарантувати національну ідентичність, загрозу якій представляють процеси

глобалізації. Антиглобалізм правих націлений на боротьбу з ідеологією, яку просуває сіонізм, марксизмом і лібералізмом. У їх розумінні глобалізація представляється як всесвітня змова проти національної самосвідомості, західної культури або білої людини.

Такі аргументи часто мають расистський і антисемітський підтекст. Для правих неоліберальна глобалізація не є результатом структурної логіки капіталізму, а скоріше, результатом конспіративного політичного плану могутніх еліт. Консерватори не виступають за альтернативний глобалізм, і антиглобалізм їх як засіб вирішення проблем, викликаних домінуючою формою глобалізації, пропонує націоналізм і партикуляризм [2].

Тому деякі теоретики антиглобалізму вважають таку назву некоректною, оскільки переважна більшість антиглобалістів виступає не проти глобалізації як такої, адже це неминучий, об'єктивний історичний процес, а саме проти її негативних проявів, тому пропонують вживати поняття «альтерглобалістичний рух», тобто рух за «альтернативну глобалізацію». Можна констатувати, що досить часто у науковій літературі терміни «антиглобалізм» та «альтерглобалізм» вживаються синонімічно. При цьому зазначається, що прибічники обох рухів виступають проти актуальної форми розвитку глобалізації – капіталістичної неоліберальної глобалізації [3].

Взаємовідносини альтерглобалізму та антиглобалізму іноді розглядають як відношення базису і надбудови, де альтерглобалізм виступає теоретичною надбудовою практики антиглобалістичного руху. Масові акції, кампанії протесту і громадської непокори, що супроводжуються ходами й мітингами за участю тисяч і навіть сотень тисяч людей по всьому світу.

Набагато важливішим за кількістю активістів і суспільної уваги є лівий антиглобалізм. Він привернув увагу громадськості протестами під час зборів Світової організації торгівлі (СОТ) в Сієтлі в листопаді-грудні 1999 року, Міжнародного валютного фонду (МВФ) і Світового банку у Вашингтоні в квітні 2000 р і в Празі у вересні 2000 р, країн « великої вісімки » в Генуї в липні 2001 р, а також завдяки щорічному Всесвітньому соціальному форуму в Порту-Алегрі, який проводиться на протигагу засідань Всесвітнього економічного форуму [2].

Уже після перших демонстрацій та акцій протесту протягом 1999–2000 рр. стало зрозуміло, що серед антиглобалістів (на той час ще не утвердилось визначення «альтерглобалізм») немає єдиної думки щодо тактики протестів. Помірковані наполягали на винятково ненасильницьких діях, допускаючи у кращому випадку акції блокади та громадської непокори. Радикально ж налаштовані протестувальники, об'єднані у «Чорний блок», використовували акти саботажу, вандалізму, биття вітрин установ, які, на їхню думку, були втіленням глобалізації.

На перших порах у русі робились спроби «співіснування» та «розподілу праці» між поміркованими і радикалами. Так, у 2000 році у Празі учасники протестів поділились на три групи, які з різних боків прямували маршем до центру проведення конференції Світового банку та МВФ. Одна група – «Жовтий марш» – організувала різні форми громадянської непокори, інша – «Рожево-сріблястий марш» – театралізовані і карнавальні вистави, третя – «Синій марш» – вступала у насильницькі сутички з поліцією. У 2001 році протести, що пройшли у Вашингтоні, Давосі, Квебеку, Гетеборгу, Генуї, стали більш масштабними. Найгучнішою стала акція у Генуї в липні 2001р., після якої протиріччя між поміркованими та радикалами загострились. І хоча офіційного розколу руху не сталося, з того часу була запроваджена практика паралельних заходів, що організовувались різними течіями руху.

Визначення спільної світоглядної концепції супроводжується ускладненнями, пов'язаними з широтою та строкатістю самого руху, великою кількістю різних організацій з різних країн та регіонів світу, що мають власні програми. На цей час інтегруючим потенціалом наділена антикапіталістична, антинеоліберальна ідея, яка може підірвати логіку капіталу. А тому спроби розробки моделі альтернативного соціального порядку здійснюються, в основному, в межах докультивування і оновлення соціал – демократичних ідей та неомарксистських поглядів, спрямованих на подолання світового панування ТНК і глобальної еліти [3].

Причини антиглобалізму лівого спрямування, на думку ідеологів руху, криються в капіталістичній логіці, що лежить в основі глобалізації – вона веде до асиметричних владних відносин як

всередині країни, так і в усьому світі і перетворює в товар різні аспекти життя, включаючи охорону здоров'я, освіту і культуру.

Транснаціональний протестний рух, яке носить глобальний характер і має децентралізовану, мережеву форму організації, формується в основному завдяки інтернету. З його допомогою організовуються протести онлайн і по всьому світу, обговорюється стратегія боротьби, висвітлюються політичні події і минулі акції протесту. Для цього руху, що відрізняється високим ступенем відкритості, загальнодоступності і глобальності, характерні інтернет-форми протесту, які можна назвати кіберпротеста або кіберактивізмом, списки розсилки, веб-форуми, чати, альтернативні ЗМІ і медіа-проекти, такі як Indymedia [2].

В середині 60-х років минулого сторіччя геополітична система, створена після світової війни країнами-переможницями, досягла найвищого етапу свого розвитку. Капіталістичні Північна Америка та Західна Європа, з одного боку, та соціалістична Східна Європа, з іншого, хоч і знаходились у стані політичного протистояння – холодної війни – проте гарячих конфліктів між ними не було. В економічному плані обидві сторони повоєнної системи почували себе теж досить комфортно. Виробництво, зруйноване війною, було відбудоване і запрацювало на повну силу. Як Західна, так і Східна Європа вступили у фазу стабільного економічного зростання.

Головні соціальні проблеми – зайнятість, житло, пенсійне забезпечення – в основному були вирішені як на Заході, так і на Сході. Здавалося, що ситому (у порівнянні з післявоєнними роками) існуванню обох блоків, принаймні з середини, ніщо не загрожує. Але економічне зростання та мирне співіснування двох блоків мало й інші наслідки. І на Сході, і на Заході з'явилася інтелігенція, яка виросла кількісно і якісно за рахунок «нижчих» прошарків і «дітей війни» – хлопців і дівчат, які народилися і виросли під час і одразу після Другої світової.

Окрім того, економічне зростання призвело до значного соціального розшарування: на Сході – між партійною номенклатурою і робітниками, а на Заході – між капіталом і найманими працівниками. До всього слід додати, що існував ще й «третій світ» – країни Азії, Африки і Латинської Америки, експлуатація яких, власне, й

забезпечувала комфортне існування перших двох світів, тобто США, СРСР, країн соцтабору та Західної Європи.

Соціальні протиріччя у зовні стабільній глобальній системі наростали, і 1968-го світовий порядок захитався. Не через військове зіткнення двох блоків, а вибухнув з середини. Знаковими подіями тих часів стали Червоний травень у капіталістичній Франції та Празька весна у соціалістичній Чехословаччині.

Загалом ті події, які відбувалися не лише у формі масових демонстрацій, але й у формі створення нових текстів, музичних експериментів, дискусій у клубах, навіть у формуванні революційних органів влади, прокотилися всіма країнами північної півкулі – від Японії до Америки, торкнувшись й України, і наочно спростували всі тези лекцій з історії КПРС та опусів буржуазних соціологів.

Це справді була Велика Революція, яка у 68-му не повалила ні західний капіталізм, ні східний соціалізм, але поклала початок зміні Системи. Сьогодні Система ще не подолана, але вона вже інакша. І 68-й рік показав, що з нею треба боротися. І показав, як з нею треба боротися.

У 60-х роках повоєнне покоління увійшло до самостійного життя. Але це покоління не захотіло жити так, як їх батьки. У комфорті, який базувався на домінуючих суспільних і моральних законах, це покоління побачило фальш. І слідом за апостолом Павлом поставило Любов вище Закону. Американська молодь не захотіла вбивати в'єтнамців заради забаганок своїх президентів та інтересів великого капіталу і масово спалювала повістки на війну, яку якраз тоді США розв'язали у Індокитаї. 68-го року у Чикаго, де відбувався з'їзд правлячої на той час Демократичної партії, зібралися сотні тисяч студентів для того, щоб вимагати припинення війни у В'єтнамі.

Влада вчинила тоді так само, як влада тоталітарної СРСР у Празі чи Гданську. Демонстрацію студентів розстріляли війська Національної гвардії США.

1971-го у місті Кент студентки місцевого університету вкладали у стволи рушниць солдатів Національної гвардії червоні гвоздики як знак миру і любові. У відповідь – знову кулі.

Американські шестидесятники не змогли змінити зовнішній світ, але внутрішньо вони вже стали іншими. Вони не могли жити у світі добродесних буржуа і пішли у громади хіпі, де панували вільне

кохання і ЛСД, де любов до ближнього була вищою за культ споживання і наживи.

Вибух 68-го року не з'явився на пустому місці, його наближали «хрущовська відлига» та повстання в Угорщині 1956-го року – для східних країн – та революція на Кубі і війна у В'єтнамі – для західних. У жовтні 1967-го року в Болівії гине культовий революціонер Ернесто Че Гевара і акція французьких студентів 9 листопада того ж року, під час якої вимагали реформи вищої освіти, переросла у мітинг пам'яті «Че». Студенти скандували: «Че – герой, буржуазія – лайно». Загалом революційні події 68-го року у західних країнах, хоч і були спричинені внутрішніми соціальними протиріччями, завжди підживлювалися подіями у країнах третього світу. Так, студенти Нантера, які захопили 22 березня 68-го адміністративний корпус університету з вимогами змін у навчальних курсах, вимагали також звільнити своїх товаришів, заарештованих за погром приміщення американської компанії, який ті вчинили на знак протесту проти в'єтнамської війни.

Та й взагалі 68-й рік почався в Азії. У січні тайландські студенти, які називали себе «жовтими тиграми», повалили проамериканську військову диктатуру. Потім настала черга соціалістичного табору і на початку 68-го, всупереч позиції Брежнєва, компартія Чехословаччини змінює свого керівника сталініста Новотного на реформатора Дубчека. І ЦК КПЧ ухвалює «Програму дій», згідно з якою скасовується цензура і легалізуються політичні клуби.

Потім прийшов час Заходу. І у березні учні паризької Сорбонни протестують проти заборони студенткам відвідувати вночі в гуртожитках студентів та вимагають студентського самоврядування.

3 травня події розгортаються з шаленою швидкістю. Вимоги революціонерів з часткових і досить обережних стають загальними і радикальними. До студентів долучаються робітники та інтелігенція. На вулицях Парижа, Праги, Риму – сотні тисяч людей. Здавалося, і капіталізму, і соціалізму – кінець.

Паралелі між подіями 68-го року на Заході і Сході не лише зовнішні. Вони глибинні. Людей на бульвар Сен-Мішель та на Вацлавську площу не могли вивести часткові вимоги, які висунули на

початку 68-го студенти, наскільки б серйозними чи кумедними ці вимоги не були. Людей вивели соціальні причини.

З'явилися цілі соціальні групи, серед них нова інтелігенція та робітники, які не бажали бути соціальними аутсайдерами і захотіли повалити владу соціальних фаворитів – буржуазії на Заході та її аналога на Сході – партійної бюрократії. І на Сході, і на Заході революціонери 68-го виступали проти авторитарних режимів. У Чехословаччині і Польщі вони хотіли побороти монополію компартій на владу, а у Франції – диктаторський режим президента Де Голля, який внаслідок конституційних змін на початку 60-х добився для себе практично імператорських повноважень. А найголовніше, і на Заході, і на Сході люди хотіли ПРАВДИ, зрозумівши гнилість і капіталістичної, і соціалістичної системи.

Характерно, що революційні виступи 68-го року і на Сході, і на Заході, відбувалися на фоні економічного підйому. Рівень життя протестуючих був відносно високим. Образно кажучи, паризькі студенти паркували свої Пежо біля Сорбонни, діставали з багажників червоні прапори і портрети ЧеГевари, і йшли на барикади.

Насправді, завдяки 68-му року, маємо Європу з соціальними пріоритетами, з соціальними принципами. І навіть консервативні уряди не можуть змінити цей стан речей. Вони розуміють, що будь-який крок праворуч в плані зміни системи оподаткування, соціальних гарантій та програм, будь-які порушення громадянських прав сприятимуть у Європі масові протести на кшталт протестів антиглобалістів у першій половині 2000-х, які журналісти назвали «новим 68-м роком» [4].

Коли ми говоримо про Північну Америку, Близький Схід, Африку, Латинську Америку, то маємо на увазі визначені регіони з чітко окресленими кордонами. Тут немає серйозного підґрунтя для сумнівів, різних інтерпретацій, дискусій. З Європою все не так. Це багатозначне поняття, яке трактується по-різному в залежності від обраного критерію. Географічно Європа займає відносно невелику територію від Атлантики до Уралу. Політично Європа набагато вийшла за визначені межі, бо вона включає до себе весь пострадянський простір. Ще далі Європа просунулась як цивілізація: країни переважно європейської культури є і в Західній півкулі й у

тихоокеанському регіоні. Історично досить компактна Європа знайшла велику спроможність до експансії в глобальному масштабі.

Європі належить унікальна роль у політичному розвитку світу, особливо в становленні сучасної системи міжнародних відносин. У її спадку багато чого стало загальнолюдським надбанням. Головне – Європа є джерелом сучасних світових політичних систем, полігоном нових форм міжнародних відносин, які мають й глобальне значення, та багато іншого [5].

Отже, враховуючи те, що на Європейському континенті розміщені найбільш розвинуті країни світу та населення регіону відрізняється високим рівнем розвитку громадянського суспільства, активною участю громадян у політичному житті, та, враховуючи доступність об'єктивної інформації з різних джерел, доступ до сучасних технологій, Європа є одним з головних центрів світового антиглобалістського руху. У європейських країнах діє велика кількість антиглобалістських організацій різного толку, які використовують всі наявні на сьогодні методи та форми діяльності.

Список використаних джерел та літератури:

1. [Електронний ресурс]. Режим доступу : https://zn.ua/ukr/foreign_economics/vid_biyok_do_argumentiv_perehodya_t_antiglobalisti_u_superechtsi_z_velikim_kapitalom.html.
2. [Електронний ресурс]. Режим доступу : <https://public-welfare.com/4228327-anti-globalism-is-..-anti-globalism-description-movement-history>.
3. [Електронний ресурс]. Режим доступу : <http://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:ZhYP3dOU9fMJ:https://ppt-online.org/200868&hl=ru&gl=ua&strip=1&vwsrsrc=0>.
4. [Електронний ресурс]. Режим доступу : <https://www.pravda.com.ua/articles/2008/05/13/3435221/> *Володимир Чеме-рис, для УП.*
5. Кувалдин В. Б. Глобальный мир: экономика, политика, международные отношения : учеб. пособие / В. Б. Кувалдин. М. : Магистр, 2009. 207 с. (МШЭ МГУ им. М. В. Ломоносова).

Koval Nikita Olegovich

**Causes and development of anti-
globalization movements in Eastern Europe**

The aim of this article is to study the development of antiglobalization in Europe and countries where the most powerful antiglobalization organizations have emerged, which have spread their activities around the world and try to help their colleagues from developing countries by providing financial and informational support to their organizations.

Europe has a unique role to play in the political development of the world, especially in the formation of a modern system of international relations. In her inheritance, many things have become common property.

The main thing is that Europe is the source of modern world political systems, the testing ground for new forms of international relations, which also have global significance, and much more. Given that at the European continent are the most developed countries in the world and the region's population is characterized by a high level of civil society, active participation of citizens in political life, and given the availability of objective information from various sources, access to modern technology, Europe is one of the major centers of the world antiglobalization movement. European countries, there are a large number of antiglobalization organizations of various kinds, which use all currently available methods and forms of activity.

Key words: *globalism, anti-globalism, alter-globalism, ideology, transnational protest movement.*

Д. Костенко,
асистент; доктор філософії в галузі державного управління
(м. Київ)

І. Кудінова,
викладач
(м. Київ)

І. Дяченко,
вчитель вищої категорії
(м. Суми)

РОЗВИТОК ПРОФЕСІЙНОЇ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ГАЛУЗІ «ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ» В СУЧАСНОМУ ОСВІТНЬОМУ ПРОСТОРІ

У статті досліджено специфіку розвитку професійної комунікативної компетентності майбутніх фахівців галузі «Інформаційні технології» у сучасному освітньому просторі. Наголошено на важливості формування професійної компетентності майбутніх фахівців галузі «Інформаційні технології» в освітньому середовищі університету. Виокремлено різноманітні групи спілкування фахівців галузі «Інформаційні технології» відповідно до їх професійної діяльності та специфіки професійної діяльності при розробці спільного продукту з іншими учасниками спілкування, враховуючи специфіку професійної комунікації фахівців галузі «Інформаційні технології». Вказано на важливість рівня розвитку професійної компетентності, за умов розвитку ринкової економіки. Розглянуто процес спілкування фахівців галузі «Інформаційні технології», враховуючи ситуації професійного спілкування та специфічну лексику за умов спільної професійної діяльності різних представників галузі «Інформаційні технології» під час впровадження та адаптації програмного забезпечення. Зазначено важливість актуальності напрямку «Інформатика та обчислювальна техніка» та її значенні в житті професійного співтовариства, враховуючи тезаурус різних сторін процесу створення спільного продукту та показники успішності майбутніх фахівців галузі «Інформаційні технології». Враховано специфіку

галузі, в якій працюватимуть майбутні фахівці та їх спеціалізовану професійну термінологію при розробці спільних рішень з представниками інших сфер діяльності, враховуючи внесок у розробку спільного продукту кожного учасника окремо, характеристики та механізми спілкування, які виникають між учасниками спілкування в процесі спільної професійної діяльності фахівців галузі «Інформаційні технології» та професійну комунікативну компетентність, як невід’ємну складову успішного процесу комунікації учасників спільної професійної діяльності. Вказано на необхідність оволодіння іноземними мовами задля успішної комунікації з представниками різних галузей у професійному середовищі.

Ключові слова: професійна комунікативна компетентність, спілкування, тезаурус, майбутній фахівець, інформатика, інформація, комунікація, галузь, інформаційні технології.

У сучасному світі роль якісної освіти з підготовки фахівців галузі «Інформаційні технології» займає провідне місце, що визначається їх компетентністю, досвідом професійної діяльності, можливостями розвитку комунікативних здібностей. Майбутній фахівець галузі «Інформаційні технології» має глибокі знання у спеціалізованій професійній галузі та практичний досвід з розробки програмних продуктів, отже, ряд конкурентних переваг. Мінливий ринок праці, динамічність суспільного життя формують показники успішності майбутніх фахівців галузі «Інформаційні технології». А саме: вміння демонструвати знання, підтвердити вірогідність своїх поглядів та ідей, вірно представляти результати своєї професійної діяльності.

У зв’язку з розвитком і активним впровадженням інформаційних технологій і засобів комунікацій у виробничу сферу, з’являються не тільки нові спеціальності з напрямку «Інформатика та обчислювальна техніка», а й нові види професійної діяльності. Наприклад, технік-програміст повинен бути готовий не тільки до розробки й впровадження та адаптації програмного забезпечення, але й до його супроводу і управління, а фахівець з прикладної інформатики повинен бути готовим до управління діяльністю підрозділом організації. Насьогодні, в умовах ринкової економіки рівень розвитку професійної компетентності у поєднанні з

професійною комунікацією стає невід’ємною складовою професійного фахівця галузі «Інформаційні технології». Вищезазначене свідчить про значущість розвитку професійної комунікативної компетентності у майбутніх фахівців галузі «Інформаційні технології».

Дослідниці М. Ребенко та О. Ніколенко переконані, що комунікація, яка ґрунтується на комп’ютерних технологіях відіграє вирішальну роль у посиленні якості підготовки фахівців галузі «Інформаційні технології» [5].

У професійній комунікативній компетентності майбутніх фахівців галузі «Інформаційні технології» містяться основні психологічні характеристики і механізми спілкування, які відбуваються між різними сторонами процесу: замовник – розробник, системний аналітик – ІТ-менеджер, керівник проекту – виконавці, члени проектувальної групи. Спілкування відіграє основну роль в житті професійного співтовариства, за допомогою спілкування діяльність спільноти визначається, регламентується, організовується та збагачується.

Розглядаючи процес спілкування, визначають три взаємопов’язаних сторони [1]:

- комунікативна, виконує інформаційну функцію, в основі якої лежить обмін інформацією між людьми;
- інтерактивна, здійснює регулятивну функцію, основне завдання якої полягає у організації обміну діями, взаємодії між учасниками процесу для узгодження дії, розподілу функцій, впливу на переконання співрозмовника і т.ін.;
- перцептивна, виконує комунікативну функцію, яка є процесом сприйняття один одного партнерами по спілкуванню і встановлення на цій основі взаєморозуміння між ними.

Наразі, діяльність майбутніх фахівців галузі «Інформаційні технології» також співвідноситься зі спільною діяльністю. Процес спільної діяльності розподілений між учасниками так, що кожен учасник не виробляє той продукт, який буде продуктом спільної діяльності, при цьому кожен робить свій внесок, виконуючи тільки свою частину. Так як кожен учасник співвідносить свої зусилля з іншими учасниками для створення продукту, то неминуче виникає спілкування між учасниками спільної діяльності. Отже, спільна

діяльність під впливом спілкування розвивається, збагачується та уточнюються окремі характеристики [5].

Розглядаючи види діяльності майбутніх фахівців галузі «Інформаційні технології», можна виділити різні комунікативні групи. Зокрема, при розробці та апробації інформаційних систем комунікантами виступають керівник організації, аналітики, проектувальники системи, програмісти. У ситуації, коли в компанії виникає необхідність автоматизації бізнес-процесів, виникає питання вибору рішення даної проблеми. Одним зі шляхів вирішення проблемної ситуації є прийняття рішень. У цьому випадку процес комунікації відбувається між менеджером з інформаційних технологій, керівником відділу інформатизації, менеджером зі збуту рішень і складних технічних систем. Для отримання консультації з питань експлуатації ІТ-обладнання та роботи програмного забезпечення, встановленого на робочих місцях користувачів, в ролі комунікантів виступають: фахівець з інформаційних технологій, спеціаліст з системного адміністрування, користувач. Під час супроводу інформаційних систем на підприємстві – адміністратор баз даних, фахівець з інформаційних ресурсів, користувач. При роботі з цифровим обладнанням – фахівець з цифрової техніки, фахівець зі збирання виробів цифрової техніки, фахівець з ремонту виробів цифрової техніки, власник цифрової техніки.

Слід зазначити, що для продуктивної діяльності цих груп необхідно результативне спілкування між активnodіючими суб'єктами. При кожній передачі інформації в якості впливу на співрозмовника має бути певне намагання, і чим краще суб'єкти спілкування осмислюють наміри один одного, тим ефективніше є процес комунікації. Технологічною особливістю процесу комунікації є наявність спільної мови між учасниками спілкування – тезауруса, який позначає, що в одній групі повинна бути деяка єдність у прийнятті та розумінні певної сукупності термінів. З одного боку, фахівець з прикладної інформатики постійно контактує з представниками інших сфер діяльності і для ефективного спілкування йому необхідно враховувати тезаурус замовника, тобто користуватися його професійним словником. З іншого боку, спілкуючись в професійному середовищі, майбутнім фахівцям галузі «Інформаційні технології» не лише потрібно опанувати однаковий тезаурус, який

містить спеціалізовану професійну термінологію, але важливо й розуміти ситуацію спілкування. Однак прагнення до того, щоб активний суб'єкт спілкування сприйняв певний обсяг отриманої інформації, на жаль, не гарантує оволодіння ним потрібним рівнем тезауруса, який дасть йому змогу здійснювати компетентне професійно-орієнтоване спілкування. Якщо тезаурус фахівця, який працює в певному секторі інформаційних технологій, значно ширше середнього тезауруса фахівця цієї ж галузі, то колеги швидше за все не зможуть ознайомитися з його розробками та отримати необхідну інформацію, і робота над спільним проектом стане неефективною. Безумовно, наповнення тезауруса відбувається протягом усієї трудової діяльності професіонала, але в процесі підготовки майбутніх фахівців галузі «Інформаційні технології» слід звернути особливу увагу формуванню спільної мови комунікантів. Для того щоб майбутній фахівець галузі «Інформаційні технології» міг вільно говорити про одне й те ж з різними групами комунікантів, у нього повинен бути багатий тезаурус, достатній набір професійної лексики і високий рівень розвитку професійної комунікативної компетентності.

Важливим, на думку дослідниці О. Зеліковської, є також вирішення практичних цілей професійно-орієнтованого навчання, що полягає у розвитку здатності використовувати англійську мову як інструмент професійного спілкування та міжкультурної комунікації [3].

Розуміння вищезазначеного викликає проблемні питання, які належить вирішити: який рівень тезауруса фахівця галузі «Інформаційні технології» вважати достатнім, як поповнити словник необхідними професійними термінами, які професійні терміни для конкретного сектора ринку інформаційних технологій будуть затребувані по закінченню періоду підготовки фахівців галузі «Інформаційні технології». Інші питання пов'язані з прикладним характером галузі «Інформаційні технології»: як врахувати специфіку галузі, в якій працюватимуть майбутні фахівці галузі «Інформаційні технології», тому що від цього залежить розробка спільно з представниками інших сфер діяльності загальних словників, як навчити в рівній мірі розумітися на певних ситуаціях спілкування.

На думку науковців Л. Лазоренко та О. Красненко освітні установи та студенти повинні щоденно працювати разом, щоб процес навчання був корисним та гнучким для обох сторін [7].

Іншою відмінною рисою розвитку професійної комунікативної компетенції майбутніх фахівців галузі «Інформаційні технології» є формування здатності здійснювати ефективне іншомовне спілкування, що сприяє успішній професійній діяльності. З цього питання проведено ряд дисертаційних досліджень. У наукових працях Н. Кабанова, М. Бернавської та інших розвиток даної компетентності розглядається крізь призму грамотного використання іноземної мови в процесі підготовки фахівців галузі «Інформаційні технології» [2, 3, 6]. Зокрема, М. Бернавська виокремила ряд особливостей професійної комунікації інженерів-програмістів, які необхідно враховувати при формуванні професійної комунікативної компетентності, серед них особливий канал комунікації ЕОМ. Тим самим виокремлюючи галузь професійної діяльності інженерів-програмістів до рівня збору, обробки, зберігання, передачі і способів отримання інформації, організації каналів передачі інформації, сучасних засобів і методів захисту інформації в глобальних і локальних мережах [2]. Безумовно, погоджуючись з тим, що при підготовці фахівців галузі «Інформаційні технології», зростає роль іноземних мов та її грамотне використання, що стає невід'ємною частиною професійної компетентності фахівців даного профілю. До прикладу можна розглянути роботу програміста з системними повідомленнями, англійською довідковою програмою, який вирішує професійні завдання за допомогою отримання англійської інформації зі спеціалізованих інформаційних ресурсів розробників. Але залишається відкритим широкий спектр питань, пов'язаних з поділом комунікації: людина – ЕОМ і людина – людина. Фахівець галузі «Інформаційні технології» працює в команді, визначає вимоги до продукту з замовником, тому при підготовці майбутніх галузі «Інформаційні технології» важливо враховувати різні напрямки комунікації, не обмежуючи варіативність розвитку складових професійної комунікативної компетенції.

Слід також зазначити, що підготовка кваліфікованих фахівців галузі «Інформаційні технології» має ряд особливостей, обумовлених як специфікою відповідної галузі, так і контингентом студентів в системі вищої освіти. Розглядаючи специфіку галузі «Інформаційні

технології», важливо врахувати особливості розвитку ринку інформаційних технологій, який прискореними темпами прогресує щодо підготовки фахівця профілю «Інформаційні технології». Широкий спектр галузі професійної діяльності «Інформаційні технології» передбачає готовність студентів не тільки до роботи за профілем спеціалізації, але й до глибокого розуміння прикладного середовища. Майбутнім фахівцям галузі «Інформаційні технології» потрібен певний рівень розвитку професійної комунікативної компетенції – здатності до якісного спілкування в різноманітних, в тому числі непередбачуваних, ситуаціях професійної взаємодії. Сучасний фахівець галузі «Інформаційні технології» часто опиняється в ситуації взаємодії з замовником щодо з'ясування первинних вимог до інформаційного продукту. Від якісної взаємодії з замовником, який часом не в повному обсязі розуміє можливості застосування інформаційних технологій, залежить результат роботи команди розробників. З іншого боку взаємодія членів команди, які працюють над замовленням, розмовляють однією професійною мовою, також впливає на якість інформаційного продукту. Тому розширюється діапазон можливих ситуацій комунікативної поведінки – переведення вимог замовника на про- професійну мову, від ефективності якого залежатиме успіх виконання завдання. Отже, підготовка майбутніх фахівців галузі «Інформаційні технології» передбачає формування і розвиток у студентів умінь і навичок, необхідних для успішної професійної комунікації.

Відтак, до особливостей розвитку професійної комунікативної компетенції майбутніх фахівців галузі «Інформаційні технології» слід віднести комунікативні навички професійного спілкування з застосуванням тезауруса різних комунікативних груп, вміння вибудовувати комунікацію при груповому вирішенні проблеми з членами проектною групи, готовність фахівця даного профілю до нових форм спілкування із замовниками, а також умінь ефективно застосовувати іноземну мову, комунікуючи з цифровими технологіями.

Список використаних джерел та літератури:

1. Андреева Г.М., Социальная психология. М.: Аспект Пресс, 2001. 384 с.

2. Бернавская М.В., Автореферат. Формирование профессиональной коммуникативной компетентности при подготовке инженеров-программистов. 13.00.08. Владивосток, 2007.

3. Зеліковська О.О. Формування міжкультурної компетенції студентів вищих економічних навчальних закладів: дис. ... канд. пед. наук.: 13.00.04 / Зеліковська Олена Олександрівна. Хмельницький, 2010. 245 с.

4. Кабанова Н.Ю., Обучение будущих инженеров иноязычной диалогической речевой деятельности во взаимосвязи с профессионально-ориентированным информативным чтением. 13.00.08. Пермь, 2006.

5. Леонтьев А.Н., Деятельность. Сознание. Личность. М.: Политиздат, 1975.

6. Орлова М. С. «Система смешанного обучения программированию, ориентированная на формирование профессиональной коммуникативной компетентности». 13.00.02, Москва, 2010.

7. Lazorenko L., Krasnenko O. (2019). The importance of developing 21st century skills for advanced students. In A. Jankovska (Ed.), *New Stages of Development of Modern Science in Ukraine and EU Countries: monograph* (1st ed.), (pp. 249-288). Riga, Latvia: Baltija Publishing. doi: 10.30525/978-9934-588-15-0-13.

8. Rebenko M., Nikolenko O., Rebenko V. (2019). Listening comprehension proficiency development of Information Technology students in ESP classroom. *International Journal of Learning, Teaching and Educational Research*, 18 (11), 245-246. doi : 10.26803/ijter.18.11.15.

Dmytro Kostenko, PhD in Public Administration, Assistant of Department of Foreign Languages for Mathematical Faculties, Taras Shevchenko National University of Kyiv;

Kudinova Iryna, English language educator of the social and pedagogical studies department of Kyiv Choreographic College

Diachenko Inna, supreme category teacher English teacher of Sumy specialized school 10

DEVELOPMENT OF PROFESSIONAL COMMUNICATIVE COMPETENCE OF FUTURE INFORMATION TECHNOLOGY PROFESSIONALS IN THE MODERN EDUCATIONAL ENVIRONMENT.

Abstract. The article examines the specifics of the development of professional communicative competence of future specialists in the field of ‘Information Technology’ in the modern educational space. The importance of forming the professional competence of future specialists in the field of ‘Information Technology’ in the educational environment of the university is emphasized. Various communication groups of specialists in the field of ‘Information Technology’ in accordance with their professional activities and the specifics of professional activities in developing a joint product with other participants, taking into account the specifics of professional communication of specialists in the field of «Information Technology» economy. The process of communication of specialists in the field of «Information Technology» is considered, taking into account the situations of professional communication and specific vocabulary in terms of joint professional activities of different representatives of the field of ‘Information Technology’ during software implementation and adaptation. The importance of the direction of ‘Computer Science and Computer Engineering’ and its importance in the life of the professional community, taking into account the thesaurus of various aspects of the process of creating a common product and performance indicators of future professionals in the field of ‘Information Technology’. The specifics of the field in which future specialists will work and their specialized professional terminology will be taken into account when developing joint solutions with representatives of other spheres of activity, taking into account the contribution to the development of a joint product of each participant separately areas of ‘Information Technology’ and professional communicative competence as an integral part of the successful communication process of participants in joint professional activities. The need to master foreign languages for successful communication with representatives of various industries in a professional environment is indicated.

Key words: professional communication competence, talking, the saurus, future profesional, Computer Science, information, communication, field, information technology.

В. А. Максименко,
старший викладач
(м. Хмельницький)

ОНЛАЙН-СЕРВІСИ ЯК ЕФЕКТИВНІ ІНСТРУМЕНТИ ВИКЛАДАЧА В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОЇ ОСВІТИ

Пандемія коронавірусу COVID-19 стала серйозним викликом для суспільства та визначила нові вектори його розвитку. Впливу пандемії зазнали усі сфери суспільного життя, зокрема й освіта. Перехід на дистанційне навчання став неочікуваним для учасників навчального процесу – вчителів, учнів та їхніх батьків. Після тимчасової розгубленості всім довелося прийняти цей виклик та швидко адаптуватися до нових реалій. В цих умовах педагогам довелося вирішувати ряд питань, зокрема, який сервіс використовувати для комунікації з учнями, де виставляти навчальний матеріал, як створити зрозумілий навчальний контент, організувати перевірку робіт тощо. Тому питання розвитку дистанційної освіти набуло неабиякої актуальності [1, 2].

Дистанційне навчання – це форма навчання з використанням комп'ютерних і телекомунікаційних технологій, які забезпечують інтерактивну взаємодію педагогів із здобувачами освіти на різних етапах навчання та самостійну роботу з матеріалами інформаційної мережі. Основна роль у здійсненні дистанційного навчання належить технічній складовій: комп'ютери, планшети, смартфони з обов'язковим доступом до мережі Інтернет [3, с. 3]. Другою складовою для забезпечення освітнього процесу у форматі дистанційного або змішаного навчання є якісний навчальний контент, створений педагогами та викладачами. Найпопулярнішими інструментами та платформами для забезпечення дистанційної освіти і комунікації учасників освітнього процесу є Moodle, Google Classroom, Google Meet, Zoom, YouTube тощо. Для підготовки

навчальних матеріалів стануть у нагоді сучасні онлайн-сервіси, опанувати які вчителі можуть на курсах підвищення кваліфікації і тренінгах при Хмельницькому обласному інституті післядипломної педагогічної освіти. Для самоосвіти педагогів існує низка українських платформ і ресурсів: На Урок, Prometheus, EdEra та інші.

Популярність дистанційної освіти в останні роки стрімко зросла. Ця форма навчання є найбільш гнучкою та доступною для багатьох здобувачів знань. Дистанційна освіта сьогодні – важлива відповідь на виклик пандемії. Серед суттєвих переваг такої форми навчання можна відзначити наступні:

- можливість вчитися в будь-який час і будь-якому місці;
- навчання без відриву від основної діяльності;
- можливість навчатися у своєму темпі;
- доступність навчальних матеріалів;
- мобільність;
- навчання у спокійній обстановці;
- зручність для викладача;
- дистанційна освіта дешевша.

Водночас дистанційне навчання має ряд недоліків:

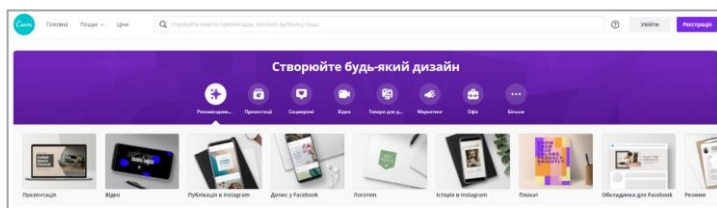
- необхідна сильна мотивація;
- нестача практичних умінь та навиків;
- відсутність соціалізації;
- проблема ідентифікації студента [5].

Онлайн-сервіси є ефективним інструментарієм в сучасній освіті. Використання інтернет-сервісів у навчальному процесі дозволяє педагогам істотно підвищити якість навчання, побудувати заняття на іншому рівні: зробити його більш цікавим, інтерактивним, особистісно орієнтованим, результативним. Вони надають можливості для індивідуальної та спільної роботи учнів як під час навчання у школі, так і в позаурочний час. Особливої актуальності це набуває під час організації проведення навчальних занять за допомогою дистанційних технологій в умовах карантину [4].

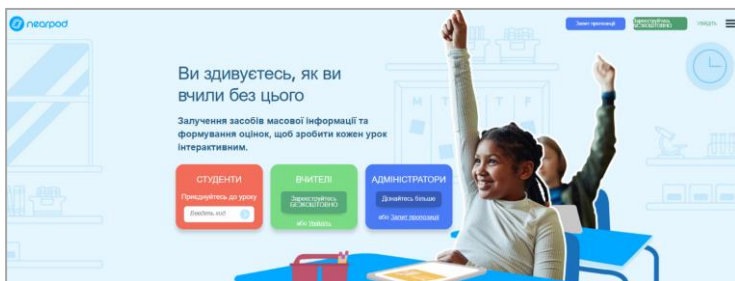
Онлайн-сервіси можна поділити на категорії: сервіси для створення навчального контенту та сервіси для проведення опитування і тестування. Розглянемо деякі з них.

Одним із найбільш популярних інтернет-ресурсів для створення мультимедійних презентацій є платформа **Canva**

(https://www.canva.com/uk_ua/). Цей сервіс містить багато цікавих шаблонів, зображень, графічних об'єктів, відеороликів з різної тематики для оформлення презентацій. Зручним є наявність україномовного інтерфейсу. На відміну від інших онлайн-сервісів Canva у базовій версії дозволяє завантажувати на комп'ютер створені презентації у форматі .pdf та відео – mp4. Також за допомогою даної платформи можна створювати багато інших публікацій: інфографіку, плакати, дипломи, різні обкладинки, резюме, публікації для соцмереж, відео тощо.

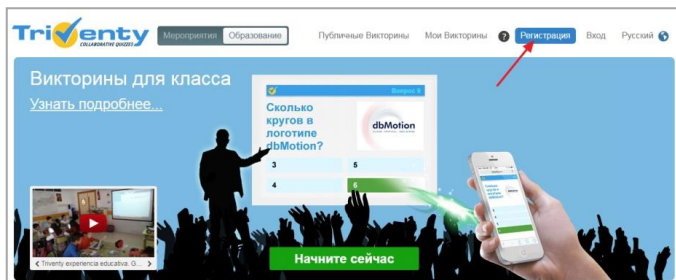

Ще один онлайн-сервіс, який заслуговує уваги, – **Nearpod** (<https://nearpod.com/>). Це сучасна платформа, що дозволяє створювати інтерактивний навчальний матеріал. Урок, створений за допомогою Nearpod, може містити: зображення; pdf-файли; презентації, створені у Microsoft Power Point та Microsoft Sway; відео та аудіо; веб-сторінки; 3D-моделі з біології; інтерактивні симуляції з математики та фізики. Також можна додати інтерактивні питання і вправи: вікторину, тест, опитування з виведенням результатів у діаграму, заповнити у тексті пропуски, скласти пари, дошка для спільної роботи та інше. Вчитель або викладач може провести формувальне оцінювання здобувачів освіти, додавши до презентації інтерактивні питання, що дасть змогу відслідковувати процес просування учня або студента до навчальних цілей і вчасно вносити корективи у навчальний процес.

Перевірка засвоєння знань – є невід’ємною складовою навчального процесу. Існує чимало програм та онлайн-інструментів для проведення вікторин і тестування. Найвідоміші серед них: Kahoot, Plickers, Quizalize, Triventy, Google Forms, Class Market, Master-test, My test, Classtime, Online Test Pad тощо. Варто звернути увагу на онлайн-сервіси для проведення вікторин Triventy і тестування Classtime.

Підхід щодо створення вікторини за допомогою онлайн-сервісу **Triventy** (<http://www.triventy.com/>) не відрізняється від популярного сервісу Kahoot!, але **на відміну від інших ресурсів миттєвого оцінювання учнів (Kahoot, Quizalize), дозволяє створювати вікторини спільно з іншими користувачами.** Слід зауважити, що кожен співавтор має бути зареєстрованим на сайті. Він може додавати свої питання, але не може редагувати чужі. Під час запуску вікторини буде вказано, хто є автором питання. Платформа має привабливий інтерфейс та підтримує російську мову. Для проведення вікторини необхідна наявність комп’ютера, проектора та інтерактивної дошки або екрану у вчителя. Учні заходять на сайт <http://triv.in> і вводять код вікторини або зі смартфонів сканують qr-код та приєднуються до сесії, вказавши ім’я та код вікторини.

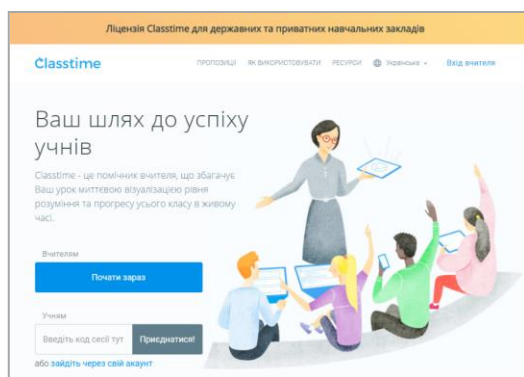

Результати опитування зберігаються у журналі вікторин, при необхідності їх можна експортувати до Microsoft Excel.

Неабиякої популярності набуває платформа для проведення оцінювання знань учнів – **Classtime** (<https://www.classtime.com/uk/>). Онлайн-сервіс доступний багатьма мовами, включно з українською. Він схвалений Інститутом модернізації змісту освіти. Інтерфейс досить лаконічний і не має нічого зайвого, щоб відволікало увагу

учнів. У питання можна додавати зображення, відео або аудіо. Типи запитань, які можна реалізувати за допомогою Classtime: з однією правильною відповіддю, з кількома правильними відповідями, правда/неправда, вільна текстова відповідь, встановити порядок, встановити відповідність, встановити відповідність (1 + відповідь), вибірка тексту, обрати область.

Перед початком тестування платформа пропонує налаштувати параметри тесту: перемішати варіанти відповідей, перемішати питання, показувати відповіді одразу, дозволити одну спробу на питання.

Такі параметри, як увімкнути часткове оцінювання, увімкнути покроковий спосіб, обмеження в часі та планувальник сесії доступні у преміум (платній) версії. Для проведення тестування вчитель/викладач має відкрити сесію і повідомити або надіслати

код сесії учням/студентам. Також можна відкрити тест, відсканувавши qr-код. Преміум версія дозволяє експортувати результати сесії в Excel, загальна статистика проходження тесту зберігається у базовій версії. Ресурс підтримується центром знань, вчитель/викладач може отримати сертифікат, склавши іспит.

Висновки. Онлайн-освіта стає звичною формою навчання і викладання. Упровадження онлайн-сервісів у навчальний процес є одним із засобів формування інформаційної, комунікативної, соціокультурної та ІКТ-компетентностей здобувачів освіти, розширення інформаційного простору освітнього процесу [4].

Для забезпечення повноцінного освітнього навчального процесу на відстані, окрім технічного інструментарію, вчителю необхідно володіти низкою професійних та особистих компетентностей, які дозволять зацікавити, організувати учнів на початковому етапі та втримати їхню увагу аж до завершального.

Володіння інструментами онлайн-сервісів є не данина моді, а необхідність і перспективність. Організувати якісне навчання з використанням цифрових технологій, комунікувати з учнями на відстані, надихати і мотивувати їх до навчання, допомагати батькам – це ті навички, якими тепер на додаток мають володіти педагоги [1].

Список використаних джерел та літератури:

1. Дистанційне навчання: сучасний формат освіти, який має лишитися. Фелікс Літвін, проєкт «Нове покоління вчителів». спеціально для УП.Життя [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://life.pravda.com.ua/society/2020/07/2/241517/>. Заголовок з екрану.
2. Освіта в Україні: виклики та перспективи. Інформаційно-аналітичний збірник. Державна наукова установа «Інститут освітньої аналітики». Київ. 2020. 269 с. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/serpneva-konferencia/2020/metod-zbirka-osvita-ta-covid-2020.pdf>
3. Методика дистанційного навчання: збірник статей / за ред. В.А. Ребрини. Хмельницький: ХОППО. 2021. 99 с.
4. Максименко В.А. Інтернет-сервіси в освіті. Посібник на допомогу вчителю. [2-ге вид., доп. та перевид.]. Хмельницький ОПППО, 2020. 76 с.
5. Миронов Ю.Б. Переваги та недоліки дистанційного навчання. Кафедра менеджменту Львівського торговельно-економічного університету [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://kerivnyk.info/perevahy-ta-nedoliky-dystantsijnoho-navchannya>. Заголовок з екрану.

Є. Нетеча,
здобувачка вищої освіти
Науковий керівник: С. І. Никитюк,
старший викладач
(м. Кам'янець-Подільський)

АНГЛІЙСЬКОМОВНА РЕПРЕЗЕНТАЦІЯ ЖІНОЧИХ ПАРФУМІВ У РЕКЛАМІ

У наш час реклама розповідає історію. Інтригує аудиторію до кінця, і, якщо вона вражає, переконує споживачів у неперевершеності парфумів, вони прямують до магазину, щоб дізнатися, як вони пахнуть.

Ми вважаємо, що спосіб складання рекламного тексту є ключем до зацікавлення клієнта. Мова є засобом, де слова слугують основою та допомагають побудувати цю утопію, яка втілена в рекламному середовищі та пропагується зразком для наслідування. Так, ідентичність споживача контролюється засобами масової інформації за допомогою мови.

Тому стаття порушує питання використання мови, як засобу відображення жінки, та які конструкції використовуються для досягнення найвигіднішого ефекту від продажу товару. Ми зупинимось на друкованій та телевізійній рекламі жіночих парфумів.

Люди завжди намагаються спростити речі, і реклама не є винятком. Розглянувши найпопулярніші реклами жіночих парфумів, ми дійшли висновку, що найбільш ефективні та широко використовувані конструкції речень є дуже прості. Жінок зазвичай описують як світлих, турботливих, надійних, втілення гедонізму, креативності, флори. Наприклад, у цій чудовій рекламі Crystal Noir, Versace найчастіше вживаються прийменникові фрази, друге місце посідають дієприслівники: “She has presence. She walks with her head held high, and she has that certain smile. She has an innate ability to always be sexy and confident. She has a sure sense of fashion and elegance, and she loves the lavishness, eccentricity and glamour of haute couture spirit. She’s a Versace woman. She wants a sumptuous fragrance, the olfactory equivalent of a long train on fabulous evening dress. It must be a “red carpet” fragrance, multi-faceted like a diamond. It is a unique

fragrance inspired by the virtuosity and creativity of Versace and its modern interpretation of luxury (Crystal Noir, Versace)” [3]. Незважаючи на розкішний, витончений стиль реклами, речення побудовані в Present Indefinite, що полегшує сприйняття та розуміння. Окрім цього, ми можемо легко визначити цільову аудиторію (жінки) через численні повторення займенника “she” майже на початку кожного речення.

Наступні приклади більше зосереджені на використанні герундія та модальних дієслів, які створюють “сильний”, але також приємний ефект: “Love is a perfume you cannot pour onto others without getting a few drops on yourself” – Ralph Waldo Emerson. What do I wear to bed? Why Chanel No. 5 of course”- Мерлін Монро. “My favourite part of my body? I like my lips – for kissing” [2], Скарлет Йохансон для Dolce & Gabbana’s “The One”. Щодо граматичної організації рекламних текстів слід наголосити на використанні інверсії та форм пасивного стану. Заперечні форми використовуються рідко, оскільки вони створюють небажане враження про товар чи послугу, тому слід уникати негативної оцінки в тексті, створюючи натомість позитивний імідж [1].

Фільм Шанель № 5, в якому Ніколь Кідман зіграла роль успішної зірки, однак історію розповідає молодий юнак (Родріго Санторо), є цікавим для дослідження, і одним з найкасовіших рекламних проєктів парфумів [2]. Їх історія розвивається, коли ми стежимо за його розповіддю, яка в основному складається з простих, обірваних речень: “When did I wake into this dream, I must have been the only person in the world, who didn’t know who she was. But my world would never be the same again...”, “When she came into my life”, “...(it) Didn’t matter. I knew who she was to me”, “It’s the right thing to do.”, “And then she was gone. Has she forgotten? I know, I will not. Her kiss, her smile, her perfume”. Як ми можемо здогадатися з його думок, у їхніх складних стосунках все дуже просто. Тому використані Past Simple and Perfect tenses. Повторювана структура останнього речення, яке насправді є також останнім в рекламі, дає опис взірця, фокусує споживача на її основних рисах (поцілунок, посмішка, парфуми). Також були майстерно використані модальні конструкції “must have been”, “must be”, “would never be”, “No one can steal”. Речення, що різко обриваються, часто не мають головних членів, створюють

відчуття, ніби ми знаходимось у свідомості чоловіка. Якщо ми звернемося до жінки, то помітимо, що її фрази часто не містять дієслів чи є простими імперативами чи декларативами: “Drive!”, “It’s beautiful up here. Everything seems so peaceful”, “I’m a dancer. I love to dance.”, “I will always be. I love you.”, “I don’t care about tomorrow.”, “No one can steal a dream. No one. Goodbye.”

Мова, яка використовується в рекламі, є здебільшого описовою, поверхневою. Частини мови, які домінують у дискурсі: прикметники та іменники. Дієслова не такі численні, і вони, як правило, приймають форму простого часу, що лише більше підкреслює звичний характер дій, висловлених в рекламі. Речення в основному прості, часто імперативи або декларативи. Широко використовуються неозначені речення, що є прикметниковими словосполученнями, іменниковими, прийменниковими або прислівниковими фразами. Отже, важливо використовувати слова у правильній семантичній формі з найбільш точним значенням, щоб залишити незабутні враження від сказанного в рекламі.

Список використаних джерел та літератури:

1. Cotter C., D. Shriffrin, D Tannen. Discourse and Media: The handbook of Discourse Analysis. *Blackwell Publishers*. 1996. 436 p.
2. Hanna Ibraheem. The 5 best perfume adverts. *Get the Gloss*. № 6. 20.10.14. <https://www.getthegloss.com/gallery/the-10-best-perfume-adverts>.
3. Weatherall, A. Gender, language, and discourse. New York: Routledge. 2002. P 75.

С. І. Никитюк,
старший викладач
(м. Кам'янець-Подільський)

ІНТЕРНЕТ-ТЕХНОЛОГІЇ ЯК ОСВІТНІЙ РЕСУРС ДЛЯ ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

Можливості використання Інтернет-контенту під час навчання можуть суттєво підвищити якість проведення занять і засвоєння знань, оскільки у наш час освітні послуги мають бути не тільки якісними, але й сучасними та привабливими для потенційного споживача. Викладання іноземних мов (ІМ) має відповідати вимогам часу, базуватися на останніх досягненнях і прогресивних здобутках науки й техніки.

Актуальність використання мережі Інтернет під час вивчення іноземної мови надзвичайно висока. Освоєння методів і навичок роботи з Інтернет-ресурсами надасть учителю можливість покращити навчальний процес, урізноманітнити, осучаснити методи та прийоми викладання, підвищити мотивацію до вивчення предмета. Для учнів це можливість узяти участь у тестуванні, конкурсах, вікторинах, олімпіадах, які проводяться в мережі Інтернет, листуватися з однолітками з різних країн, брати участь у чатах, відеоконференціях, отримувати доступ до друкованої інформації, аудіо- та відеоматеріалів.

Вивченням шляхів використання всесвітньої мережі Інтернет у навчальному процесі на уроках іноземної мови займалися вітчизняні вчені та педагоги Н.М. Коптюг, Н. Ю. Кузнєцова, О. О. Сітало Р. М. Шаманська, Л. Ю. Шелест, Т. М. Шелест, М. Н. Євстигнєєв, та зарубіжні дослідники – Є. І. Пассов, Є. С. Полат, О. І. Плугатарьова, П. В. Сисоєв, Скот Віндітт, Девід Хардісіті й Девід Істмен.

Метою статті є вказати на ефективність застосування Інтернет-контенту як освітнього потенціалу на уроках ІМ.

Учні вже давно використовують Інтернет для реалізації власних потреб, які, на жаль, рідко співпадають із навчальним процесом. Основне завдання учителів ІМ є показати можливості використання глобальної мережі для розв'язання навчальних задач, полегшення процесу навчання й засвоєння знань та формування

вмінь, необхідних для забезпечення інформаційної компетентності, для розвитку мовленнєвої діяльності у всіх її напрямках: аудіювання, говоріння, читання та письма.

В Україні наразі реалізуються державні, міжвідомчі і галузеві програми, спрямовані на вирішення актуальних завдань інформатизації освіти, включаючи розвиток інфраструктури єдиного освітнього інформаційного простору, розробку електронних освітніх ресурсів, підвищення кваліфікації педагогів в області використання інформаційних і комунікаційних технологій, їх впровадження в організацію навчального процесу, практику управління освітніми установами.

Навчання із застосуванням інтернет-технологій ґрунтується на особово-орієнтованому підході до освіти, який базується на розвитку критичного і творчого мислення, що спонукає до додаткового пошуку необхідної інформації, порівняння протилежних точок зору, пошуку оригінальних вирішень проблем тощо [2].

Процес навчання спрямований на формування комунікативної компетенції учнів, можливості вільно виражати свої думки на будь-яку тему, брати участь в дискусії – письмовій або усній; варіювати структуру та стиль відповідно до характеристик спілкування. У цій ролі Інтернет повністю відповідає завданням вивчення мови, оскільки є, перш за все, засобом комунікації і живого ситуативного спілкування. Інтернет не просто дозволяє симулювати комунікативну ситуацію, а й також пропонує живий діалог з носієм мови і представниками інших культур.

Спілкуючись в дійсному мовному середовищі, забезпеченому за допомогою Інтернету, учні зіштовхуються з автентичними життєвими ситуаціями. Залучені у вирішення широкого спектру завдань, школярі вчаться спонтанно і адекватно реагувати на них, що стимулює формування їх оригінального мовного стилю та використання простих мовних шаблонів.

Застосування телекомунікаційних технологій також сприяє більшій самостійності учнів, що досить важливо, наприклад, на середньому і старшому етапах навчання, коли відповідно до вікових і психологічних особливостей учні потребують бути більш незалежними від вчителя. Крім того, використання Світової мережі в багатьох випадках пов'язано з методом проектної роботи (наприклад,

створення презентацій, сайтів на базі знайденого в мережі матеріалу на задану тематику), що надає можливість творчого самовираження. Таким чином, ще один не менш важливий аспект використання комп'ютерних технологій на уроці іноземної мови – це створення сприятливої соціально-психологічної атмосфери і підтримання мотивації до її вивчення [4].

Як інформаційна система, Інтернет пропонує своїм користувачам безліч інформації та ресурсів. Базовий комплект послуг може включати [3]: електронну пошту (e-mail); телеконференції (usenet); відеоконференції; можливість публікації власної інформації, створення сайтів, домашніх сторінок і їх розміщення на Веб-сервері; доступ до інформаційних ресурсів аудіо-, відео- та текстового характеру; довідникові каталоги (Yahoo, InfoSeek / Ultra- Smart, LookSmart, Galaxy); пошукові системи (Alta Vista, HotBob, Google, Open Text, WebCrawler, Excite); розмови в мережі (Chat).

Усі ці можливості можуть активно використовуватися під час вивчення іноземної мови. Оволодіння комунікативною й міжкультурною компетенціями неможливе без практики спілкування, і використання Інтернет-контенту в цьому випадку просто необхідне. Віртуальне середовище дозволяє вийти за часові і просторові рамки, надає можливість справжнього спілкування з реальними співрозмовниками на актуальні для обох сторін теми [1]. Однак не можна забувати, що Інтернет – це лише допоміжний технічний засіб, продиктований часом. Для досягнення оптимальних результатів необхідно грамотно інтегрувати його використання у навчально-виховний процес.

Більшість методистів пропонують інтегрувати Інтернет у навчальний процес, зберігаючи традиційні засоби навчання. Під час роботи з комп'ютером не слід забувати про здоров'я дитини. Відповідно до правил безпеки під час навчання в кабінетах інформатики навчальних закладів, затверджених Наказом Державного комітету України з нагляду за охороною праці (наказ № 81 від 16.03.2004 р.), безперервна робота учнів за екраном монітора не має перевищувати: для учнів 1 класу (6 років) – 10 хв. за одну навчальну годину; для учнів 2-5 класів – 15 хв. за одну навчальну годину; для учнів 6-7 класів – 20 хв. за одну навчальну годину; для учнів 8-9

класів – 25 хв. за одну навчальну годину; для учнів 10-12 класів на першій годині занять – 30 хв., на другій годині – 20 хв [3].

Школярі у навчальних закладах XXI століття повинні навчитись демонструвати своє розуміння ідей, фактів, концепцій, теорій, а не лише запам'ятовувати їх. А відтак, для цього слід створити відповідні умови педагогам та учням. Вчителям доведеться співпрацювати один з одним, щоб учні, застосовуючи гіпертекстові середовища та інтерактивні мультимедіа, могли успішно працювати над своїми проектами. Діти поступово будуть більш активно залучатися до пошукової, дослідницької та творчої діяльності, формувати та розвивати свої знання й нові компетентності на основі обробки джерел інформації, одержуваних не тільки у себе в школі, але й з усіх світових джерел.

Список використаних джерел та літератури:

1. Інформаційні технології і засоби навчання: Зб. наук. праць. / за ред. В. Ю. Бикова, Ю. О. Жука. Київ : Ін-т засобів навчання АПН України, 2005. 272 с.
2. Коптюг Н. М. Три подхода к работе в Интернет : Интернет-журнал "Эйдос". 1999. URL: <http://www.eidos.ru/journal/1999/1223-03.htm>.
3. Плугатарьова О. І. Використання Інтернет-контенту під час вивчення англійської мови: Методичний аспект, 2011. № 10. 103 с.
4. Шелест Л. Ю., Шелест Т. М. Сучасні мультимедійні технології в навчанні англійської мови : Англійська мова та література, 2011. № 4. 35 с.

О. П. Новосад,
викладач вищої категорії, викладач-методист
(м. Хмельницький)

ВИКОРИСТАННІ СИСТЕМИ ДИНАМІЧНОЇ МАТЕМАТИКИ GEOGEBRA ПІД ДИСТАНЦІЙНЕ НАВЧАННЯ МАТЕМАТИКИ

Досить непростим є сучасний етап розвитку світового суспільства. Зростання науково-технічного прогресу та обсягів інформації сприяють швидкому розвитку інформаційних технологій, а карантин, спричинений пандемією COVID-19, вніс ще більші корективи в звичне життя людей.

Не стала винятком і освітня система. Учні та студенти навчальних закладів всіх форм власності були переведені на дистанційне навчання. Для швидкого реагування на ситуацію Організацією ЮНЕСКО було розроблено ряд рекомендації щодо організації онлайн-навчання учнів. Зокрема:

- надати підтримку вчителям і батькам у питанні використання цифрових інструментів, організувати короткі ознайомчі заняття–тренінги для вчителів і батьків;
- обмежити кількість додатків і платформ, здійснити добір інструментів, які доступні для більшості учнів як для синхронного, так і асинхронного навчання [2].

В Україні ще 20 грудня 2020 р була прийнята «Концепція розвитку дистанційної освіти в Україні», яка окреслює дистанційне навчання як, “систему технологій, що гарантує оперативну доставку здобувачам освіти, достатнього масштабу матеріалу, що вивчається; інтерактивне взаємодіяння викладачів і студентів у навчальному процесі, надання особам резерву самостійної роботи з освоєння запропонованого матеріалу” [3].

Та, незважаючи на представлені вище рекомендації, дистанційне навчання у вітчизняних закладах освіти відбувалося у формі взаємодії педагогів та учнів із метою виконання навчальних програм засобами інтернет-технологій. Пандемія COVID-19 змусила українських педагогів добирати прості інструменти для підтримки освітнього процесу.

Крім того, згідно з теорією поколінь В. Штрауса і Н. Хоува до навчальних закладів приходять діти *покоління Z* (цифрове покоління) з абсолютно новим типом мислення. За результатами дослідження Фонду розвитку Інтернету в 2015 році [7] майже 80% учнів використовують Інтернет 3 години на добу; кожен шостий проводить там близько 8 годин на добу. Учені зробили висновок, що сучасні діти вже сприймають Інтернет не як набір технологій, а як середовище проживання. Це вже не окрема віртуальна реальність, а частина їхнього життя.

Для покоління *Z* важливими у навчанні є [5]: подача візуальної інформації, врахування кліпового мислення, чітко структурована інформація з відповідними підсумками та можливість швидко отримати результати. Їм потрібне навчання, що відповідає цифровій епосі – постійний пошук нової інформації в Інтернеті, активність у різноманітних соціальних мережах, обмін «вподобайками», використання гаджетів і мобільних додатків тощо. Вони роблять багато справ одночасно, але при цьому зосереджені тільки на тому, що їм цікаво. «Зумерам» необхідні знання для реалізації конкретних завдань [1].

Ці обставини вимагають корінних змін у підході до освіти, передачі досвіду та знань. Цифрові технології у навчанні — не просто вимушений крок у часи карантину, а й те, чого справді вимагає від освітнього процесу покоління *Z*.

Для мислення представників покоління *Z* характерним є візуальне сприйняття інформації. Візуальна інформація швидше сприймається, адже 80% інформації людина сприймає через зір. Урахування цих психологічних особливостей учнівської молоді змушує викладачів звернутися до технологій візуалізації інформації, які забезпечують компактність, виразність, динамічність подання змісту навчального матеріалу.

Саме технологія візуалізації навчальної інформації може стати основою методики дистанційного навчання математики, оскільки «мова математики – це, насамперед, мова математичних моделей, символів, образів, які беззаперечно є частиною процесу візуалізації математичного знання» [6]. Динамічні дослідження візуальних образів математичних об'єктів сьогодні можливі за рахунок

використання спеціалізованого програмного забезпечення у галузі математики.

Технологічні зміни в ІТ-сфері призвели до оновлення онлайн-засобів із природничих предметів для організації та проведення практичних робіт. Зокрема, позитивно зарекомендували себе нові системи комп'ютерного моделювання [4] процесів і об'єктів, наприклад, Phet (<https://phet.colorado.edu>); CK-12 (<https://www.ck12.org>); Mozaik (www.mozaweb.com), GeoGebra (<https://www.geogebra.org>). Робота в таких системах надає викладачу можливості створити цікавий інноваційний урок або спроектувати дослідницьку роботу, оскільки передбачає використання 2D-та 3D-моделей реальних об'єктів світу.

Ефективною в процесі навчання математичних дисциплін є система комп'ютерної математики GeoGebra, що використовується як засіб для візуалізації досліджуваних математичних об'єктів, виразів, ілюстрації методів побудови; як середовище для моделювання та емпіричного дослідження властивостей досліджуваних об'єктів; як інструментально-вимірювальний комплекс, що надає користувачеві набір спеціалізованих інструментів для створення і перетворення об'єкта, а також вимірювання його заданих параметрів. Використання системи GeoGebra сприяє візуалізації об'єкта дослідження, демонстрації його властивостей, уникненню рутинних дій, пов'язаних із створенням допоміжних зображень; представлення навчального матеріалу ілюстраціями (статичними і динамічними зображеннями, графіками, схемами, таблицями), в тому числі різного педагогічного призначення (для формування інтересу учнів щодо теми пропонованого заняття, візуального супроводу або пояснення виконуваних виразів, демонстрації прикладів застосування здобутих знань у житті).

Для зберігання, перегляду, використання та обміну дидактичними матеріалами, створеними з використанням GeoGebra, створено платформу GeoGebraTube із чітко налагодженим зворотнім зв'язком, що є ефективним в процесі організації змішаного навчання, що дозволяє використовувати накопичений позитивний досвід здійснення традиційного навчання, доповнюючи його сучасними технологічними інноваціями.

Вагомим аргументом упровадження системи GeoGebra в процес навчання математики є вільно поширюваність програмного продукту, над яким працює інтернаціональна команда програмістів та користувачів програми, серед яких є вчителі та їх учні, студенти та викладачі, науковці та дослідники.

Інтерактивні моделі, які створюються за допомогою інструментів GeoGebra, можна використовувати як під час дистанційного навчання, так і в традиційному навчанні. Такі моделі можна застосовувати під час актуалізації опорних знань, засвоєння нових знань, відпрацювання обчислювальних навичок, як динамічні наочні посібники і як вправи на готових кресленнях.

GeoGebra дозволяє здійснювати динамічне маніпулювання математичними об'єктами, оскільки інтерактивно поєднує геометричне, алгебраїчне і числове моделювання змісту задачі. А це в свою чергу сприяє організації цілеспрямованого спостереження за взаємозв'язком та зміною величин, що задані в задачі.

Також до переваг GeoGebra відноситься можливість покроково відображати процес побудови фігури. А це дозволяє організувати візуалізацію процесу розв'язування задач, демонструючи весь процес побудови фігури так, ніби фігура оживає на моніторі.

Доцільно використовувати GeoGebra при вивченні функцій, перетворенні графіків, дослідженні області визначення та множини значень.

Так, наприклад, при вивченні тригонометричних функцій (рис. 1) та їх властивостей досить просто показати перетворення графіків цих функцій, які при традиційній побудові на дошці займають багато часу.

Для підвищення якості розуміння математичних понять за рахунок унаочнення істотних характеристик, зв'язків, обмежень, які складно продемонструвати традиційними дидактичними засобами можна застосовувати аплети як засоби динамічної візуалізації.

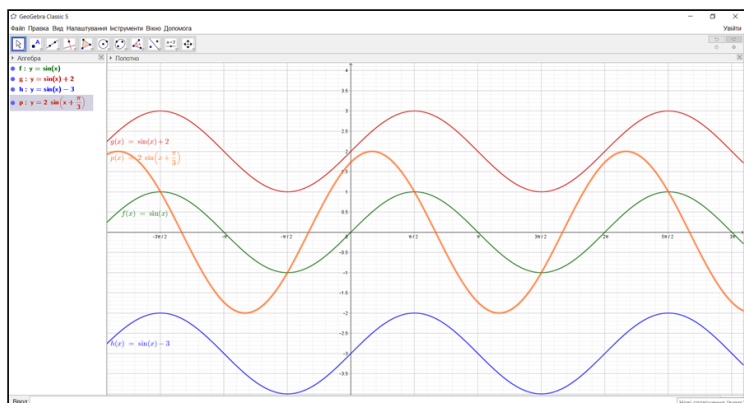

Рис.1. Перетворення графіків функції $y = \sin x$

Програма має можливість перегляду ходу побудов і виконання завдання, що дозволяє виявити правильність виконання побудови. Найефективніше буде створення колекції аплетів на кожну з тем, причому в створенні даної колекції можуть брати участь і учні чи студенти. Розглянувши приклади перетворення графіків, останні самі можуть визначити основні види перетворень. Таке дослідження функцій можна застосовувати до всіх елементарних функцій, а також складених функцій.

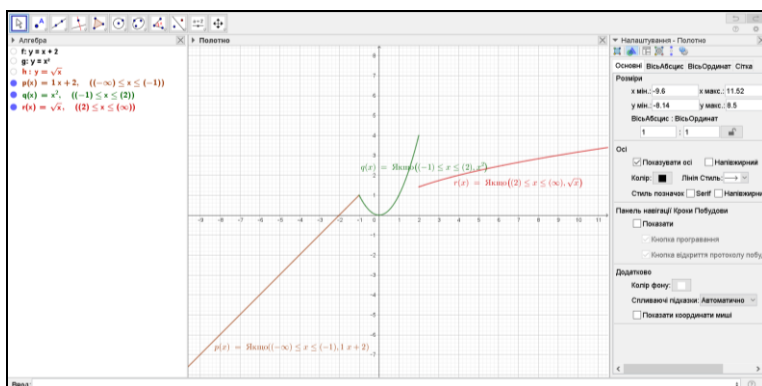

Рис. 2. Побудова графіку складної функції

Перетворення графіків можна використовувати не тільки при безпосередньому вивченні конкретних функцій, а й при розв’язуванні рівнянь та нерівностей. До того ж функції GeoGebra дозволяють здійснювати як графічне розв’язання рівнянь (рис. 3), так і відшукувати алгебраїчний розв’язок того ж рівняння (рис. 4).

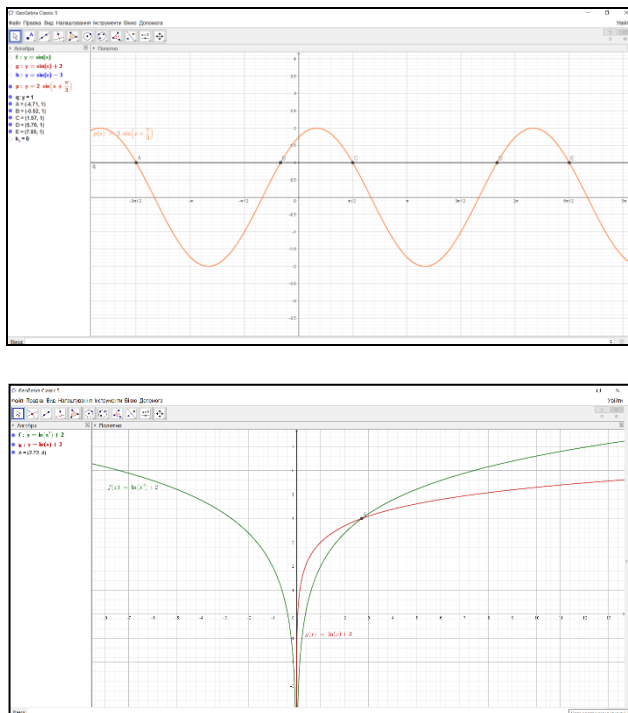

Рис. 3. Графічне розв’язання рівнянь

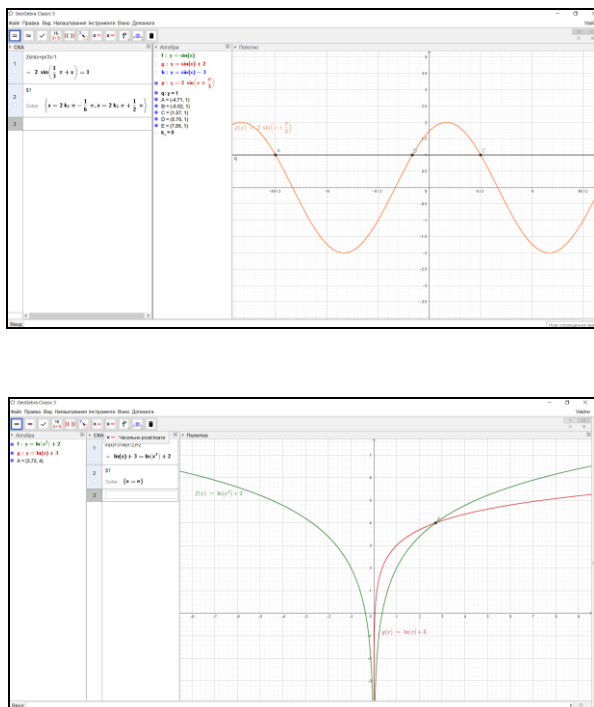

Рис. 4. Алгебраїчне та графічне розв'язання рівнянь

Також однією з особливостей GeoGebra можливість побудови конструкцій, які змінюються при зміні параметра (параметрів). Такі переваги програмного продукту мають вагоме значення для дослідження розв'язків задач із параметрами, що стали важливою частиною підготовки до ЗНО. Такі завдання є досить складними і потребують нестандартних підходів до вирішення. Графічний спосіб часто спрощує і прискорює розв'язування такого типу задач.

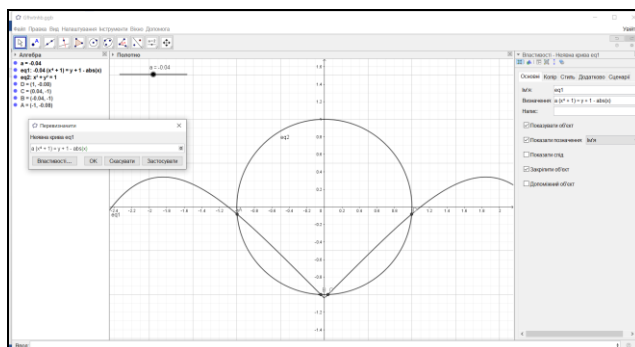

Рис. 5. Розв'язування завдань з параметрами

Аналіз завдань у GeoGebra не завжди можливий без розгляду математичної суті розв'язання задач. Тому використання GeoGebra дозволяє підвищити рівень якості розв'язування задач та покращити математичну і інформаційну компетентність учасників навчального процесу.

Досить часто при розв'язуванні стереометричних задач, при виконанні просторових рисунків на площині складно побачити той чи інший елемент. Використання GeoGebra на уроках геометрії, особливо стереометрії, як в традиційному навчанні, так і під час дистанційного навчання дозволяє показати всі елементи просторових фігур з різних ракурсів, використати повзунки для демонстрації зміни одного параметру фігури залежно від іншого.

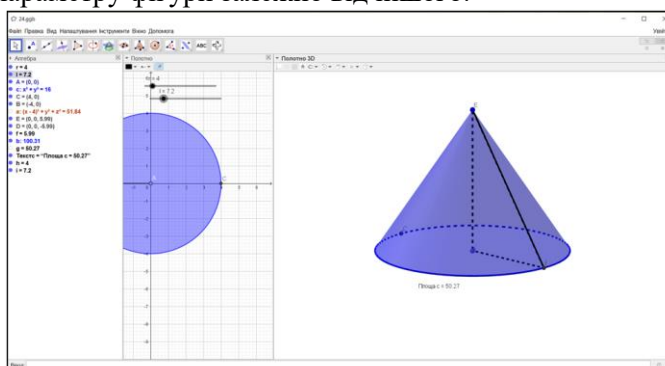

Рис. 6. Використання повзунків при розв'язуванні стереометричних задач

Використовуючи GeoGebra на заняттях, можна помітити, що впровадження в освітній процес даного додатку прискорює процес навчання. Також в процесі візуалізації з використанням систем динамічної математики реалізується основний дидактичний принцип наочності, виявляються та формуються асоціативні взаємозв'язки, підтверджуються теоретичні основи певного факту та його інтерпретації.

Список використаних джерел та літератури:

1. Єфімова О.М., Химай Н.І. Онлайн-навчання у закладах вищої освіти в умовах сучасності. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://ojs.ukrlogos.in.ua/index.php/grail-of-science/issue/view/02.04.2021/490>.

2. Как планировать решения для дистанционного обучения во время закрытия временных школ/ ЮНЕСКО [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://en.unesco.org/news/covid-19-10-recommendations-plan-distance-learning-solutions>.

3. Концепція розвитку дистанційної освіти в Україні року: Постанова від 20 грудня 2000. Міністерство освіти і науки України. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://uiite.kpi.ua/2019/06/03/1598>.

4. Литвинова С. Г. Модель використання системи комп'ютерного моделювання для формування компетентностей учнів із природничо-математичних предметів. *Фізико-математична освіта*. Суми : [СумДПУ ім. А. С. Макаренка], 2019. Т. 1 (19). С. 108–115. [Електронний ресурс].- Режим доступу: <https://doi.org/10.31110/2413-1571-2019-019-1-017>.

5. Сапа А.В. Поколение Z – поколение эпохи ФГОС / А. В. Сапа // Инновационные проекты и программы в образовании. 2014. – №2. С. 24–30.

6. Семеніхіна О.В., Друшляк М.Г. Обґрунтування доцільності використання програм динамічної математики як засобів комп'ютерної візуалізації математичних знань // *Фізико-математична освіта*. Науковий журнал. 2015. Вип. 3 (6). С. 67-75. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://cyberleninka.ru/article/n/obgruntuvannya-dotsilnosti-vikoristannya->

program-dinamichnoyi-matematiki-yak-zasobiv-komp-yuternoyi-vizualizatsiyi-matematichnih.

7. Солдатова Г. Покоління Z : психолог розповіла, як Інтернет змінив сучасних дітей [Електронний ресурс] / Галина Солдатова. Режим доступу : <https://ukr.media/science/272956/>.

І. Р. Остапчук,

здобувач вищої освіти

І. В. Драч,

кандидат технічних наук, доцент

(м. Хмельницький)

ОРГАНІЗАЦІЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ МЕТОДІВ АНАЛІЗУ СУКУПНОСТЕЙ ДАНИХ ЙМОВІРНІСНОЇ ПРИРОДИ

Соціально-економічні дослідження сьогодні отримали повне визнання та їх оцінка знаходиться у центрі уваги політиків, управлінців, аналізуються економістами, політологами, журналістами. Тому особливу актуальність набуває удосконалення прийомів та методів обробки статистичної інформації, які застосовуються для оперативного дослідження суспільних явищ та процесів розвитку інформаційного суспільства [1].

Математичні методи в соціально-економічні науки привнесли багато відомих вчених. Зокрема Рагнар Фріш, Пол Самюельсон, Джон Хікс, Кеннет Ерроу, Леонід Канторович, Бертін Фрідмен, Тьяллінг Купманс, Бертін Олін, Герберт Саймон, Джерард Дебре, Амартія Сен [2, 3].

Поведінку людини і суспільства зазвичай описують за допомогою ймовірнісних підходів. Закономірності стохастичної природи виявляються в багатьох аспектах індивідуального та суспільного життя. А математична статистика забезпечує методи аналізу сукупностей даних ймовірнісної природи [5].

Організація аналізу сукупностей даних ймовірнісної природи спонукує дослідника до розгляду характеру типових помилок при оцінці надійності соціологічної інформації. Якщо співпадіння між

вибірковою та генеральною сукупністю немає, говорять про помилку репрезентативності. Репрезентативність – це властивість вибіркової сукупності представляти характеристику генеральної сукупності. Помилка репрезентативності – це ступень відхилення статистичної структури вибірки від структури відповідної генеральної сукупності. Іншими словами, помилкою репрезентативності називається розбіжність між двома сукупностями: генеральною, на яку спрямований теоретичний інтерес соціолога й інформацією про властивості якої він хоче одержати відомості в остаточному підсумку, і вибіркової, на яку спрямований практичний інтерес соціолога, що виступає одночасно як об'єкт обстеження й засіб одержання інформації про генеральну сукупність.

Поряд з терміном «помилка репрезентативності» у вітчизняних джерелах можна зустріти поняття – «помилка вибірки». Іноді «помилка вибірки» використовується замість «помилка репрезентативності» як кількісно більше точне поняття. На практиці помилка вибірки визначається шляхом порівняння характеристик генеральної сукупності з вибірковими середніми. Помилку вибірки неможливо встановити, якщо невідомі значення змінної у вибірковій і генеральній сукупностях. Помилка вибірки обумовлюється двома факторами: методом формування вибірки й розміром вибірки [4]. Сучасне вибіркове дослідження відбувається у два етапи: перший етап є описом об'єкта дослідження на підставі попередньої інформації про нього, яку одержують до проведення самого дослідження; другий етап – це безпосереднє формування вибіркової сукупності відповідно до завдань дослідження й результатів опису. Але ще до підготовчої стадії дослідження (опису об'єкта і предмета дослідження, інтерпретації основних понять, формування робочих гіпотез) слід планувати не тільки точність зібраної інформації, величину випадкових помилок вибірки, а й бажану значущість відмінностей ознак, що аналізуються. Це, у свою чергу, вимагає апіорного опису об'єкта дослідження і чіткого формулювання гіпотез, що перевірятимуться. Усі ці вимоги об'єднуються в групу аналітичних вимог до обсягу вибіркової сукупності.

Основне правило визначення обсягу вибіркової сукупності, залежно від висунутих аналітичних вимог, можна сформулювати так: обсяг вибіркової сукупності має бути кратним добутку кількості

клітин в аналізованій таблиці сполученості ознак на кількість (вибрана з урахуванням значущості відмінностей різниці часток) одиниць спостереження, що містяться в клітині. Отже, аналітичні вимоги до обсягу вибірки не тільки впливають з методичних питань, що розв'язуються під час дослідження, а й більшою мірою зумовлюються змістом завдань: апіорним описом об'єкта та предмета дослідження, формуванням робочих гіпотез, теоретичною та емпіричною інтерпретацією основних понять, що застосовуються в соціологічному дослідженні.

Звертаючи увагу на характер типових помилок при організації аналізу сукупностей соціологічної інформації, не можна не враховувати економічних критеріїв. *Ресурсно-економічні критерії* є суттєвими чинниками, що визначають стратегію дослідження [4]. Тому під час проектування вибірки дослідник повинен визначити точність отримуваних результатів у межах заданих витрат і ресурсів. Якщо лімітуючим ресурсним чинником є час, відведений на проведення дослідження, проект вибірки має забезпечити одержання очікуваної точності у визначений термін. Слід зазначити, що вимога економічності дослідження суперечить тим аналітичним вимогам, які визначають обсяг вибірки. Тому вкрай важливо, щоб під час проектування вибіркового соціологічного дослідження авторський колектив насамперед визначив пріоритети серед сформульованих вимог. Далі доцільно сформувати ряд моделей вибірок, які б передбачали варіації кожної з вимог. Оптимальною для такого дослідження визнається та модель вибіркової сукупності, яка дає змогу на порівняно невеликій за обсягом вибіркової сукупності з мінімальними витратами розв'язати поставлені дослідниками змістовні завдання.

Важливо за досліджуваною сукупністю статистичних даних сформувати короткий звіт, який акумулює пояснення її основних властивостей. При обчисленні кількох найзагальніших показників слід використовувати комп'ютерні технології за допомогою яких можна швидко здійснити обрахунки та лаконічно описати найголовніші властивості сукупності даних.

Найпростіший метод аналізу даних, за допомогою якого можна досліджувати ознаки, що вимірюються навіть за номінальною шкалою це *застосування пропорцій*.

Часто пропорцію виражають у відсотках. Отже, її можна визначати за формулою $P = m/n \cdot 100 \%$, де n – обсяг сукупності, значення x в якій зустрічається m разів.

Дохідливо характеризують сукупності статистичних даних усереднені показники: *середнє арифметичне, мода та медіана*. Використовуючи їх, можна одним числом навести найзагальніший опис досліджуваного набору даних. Проте часом усереднені характеристики, їх некоректне чи недоцільне використання можуть спотворити уявлення про сукупність даних.

Середнє арифметичне сукупності значень визначають так: якщо аналізується сукупність статистичних даних, яка складається з n чисел $X_1, X_2, \dots, X_n$, тоді $X_{\text{сер.}} = (X_1 + X_2 + \dots + X_n)/n$. Таким чином, щоб визначити середнє арифметичне (середнє значення), потрібно розрахувати суму всіх значень сукупності й поділити її на їх кількість.

Модою статистичних даних називають значення, яке зустрічається в сукупності найчастіше. Позначати моду можна так: M_o . Застосовуючи комп'ютерні технології можна обрати категорію статистичних функцій, функцію МОДА (число1; число2;...) та обрахувати значення сукупності в EXCEL. Зауважимо, що МОДА – не завжди єдине значення. В окремих випадках МОДА може складатися з кількох чисел, які зустрічаються однаковою кількістю разів (але найчастіше). МОДУ на відміну від середнього значення можна застосовувати навіть для аналізу нечислових значень.

Меншою мірою прозорим, ніж мода і середнє значення, є поняття “медіана”. *Медіана* є середнім значенням у групі щодо розміщення на числовій прямій. Тобто половина значень у групі перевищує медіану, а половина значень менша від неї. Основна властивість медіани: сумарне значення абсолютних відхилень усіх елементів статистичної сукупності від медіани менше, ніж від будь-якої іншої величини.

Не можна віддати однозначної переваги одному з трьох усереднених показників. Проте важливішим з них вважають середнє арифметичне сукупності. Це пов'язано з ширшими можливостями в разі його використання порівняно з модою та медіаною. До основних належать такі переваги середнього:

– середнє значення частіше виявляється кращою характеристикою, ніж мода та медіана.

– при зведенні даних з кількох сукупностей в одну можна обчислити лише середнє значення утвореної сукупності, знаючи середні значення початкових груп.

За відомими значеннями моди чи медіани двох груп неможливо обчислити відповідно моду чи медіану об'єднаної групи.

Отже, кожна з наведених статистичних величин дає певну інтерпретацію поняття середнього: мода щодо частоти появи значення, медіана щодо середньої позиції у впорядкованому списку даних, середнє значення враховує як частоту появи даних, так і їх значення. Природно постає питання, яка з цих характеристик краща. Однозначної відповіді не існує. Залежно від сукупності даних будь-яка з цих величин може стати як найкращою, так і найгіршою усередненою характеристикою. В більшості випадків усереднених характеристик недостатньо для того, щоб узагальнити властивості статистичної сукупності.

Для організації швидшого візуального сприйняття основних властивостей частотного розподілу використовують графічні методи (полігон і гістограма частот). За допомогою графічного зображення розподілу можна як підкреслити найважливіші властивості вихідної сукупності, так і спотворити уявлення про них.

Список використаних джерел та літератури:

1. Телейко А. Б. Математико-статистичні методи в соціології та психології : навч. посіб. / А. Б. Телейко, Р. К. Чорней. К. : МАУП, 2008. 424 с. Бібліогр. : с. 411–412 .

2. Єрескова Т.В. Методичні рекомендації щодо забезпечення самостійної роботи студентів з дисципліни «Організація та методи вибіркового дослідження» (для бакалаврів). К.: МАУП, 2016. 32 с.

3. Паніна Н. Технологія соціологічного дослідження. Київ : Інститут соціології НАН України, 2007.

4. Паніотто В., Максименко В. Статистичний аналіз соціологічних даних. Київ : Видавн. дім “КМ Академія”, 2004.

5. Інтернет-ресурси: www.soc.lib.ru; www.ji-magazine.lviv.ua; www.gumer.info

Д. О. Петришин,
викладач
(м. Хмельницький)

СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО ВПРОВАДЖЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У НАВЧАЛЬНИЙ ПРОЦЕС

Сьогодні панує епоха, коли комунікації набули глобального значення. Застосування сучасних інформаційних технологій у сьогоdnішньому суспільстві це не лише застосування нових технічних засобів, нових девайсів, гаджетів, але і нові форми і методи їх використання, нові підходи до процесу навчання технологіям.

Модернізація освітньої галузі здійснює поступовий перехід від використання традиційних способів передачі та отримання інформації до інтерактивних методів та засобів навчання таких як інтерактивні дошки, віртуальне середовище навчання, дистанційне онлайн навчання.

Змістовна основа масової комп'ютеризації в освіті, пов'язана з тим, що сучасний комп'ютер це ефективний засіб оптимізації умов розумової праці взагалі, у будь-якому його прояві. Р. Вільямс і К. Маклі у своїй статті відзначають: «Є одна особливість комп'ютера, що розкривається при використанні його як пристрою для навчання інших, і як помічника в придбанні знань, це його бездушність. Машина може «дружелюбно» спілкуватися з користувачем і в якісь моменти «підтримувати» його, однак вона ніколи не виявить ознак дратівливості і не дасть відчуття, що їй стало нудно. У цьому змісті застосування комп'ютерів є, можливо, найбільш корисним при індивідуалізації викладання». [2]

У своїй статті «Комп'ютерні технології як нова форма навчання» Руденко-Моргун О.І. пише про те що ми живемо в столітті інформаційної, комп'ютерної революції, яка почалася в середині 80-х років і дотепер продовжує нарощувати темпи. Ось її основні віхи: поява персонального комп'ютера, винахід технології мультимедіа, впровадження в наше життя глобальної інформаційної комп'ютерної мережі Інтернет. Усі ці нововведення легко і непомітно ввійшли в життя: вони широко використовуються у всіх професійних сферах і в побуті [3].

«Про те, що комп'ютери стрімко ввійшли в наше життя й у процес навчання, трохи потіснивши традиційні методики і змусивши викладачів вирішувати проблеми, про існування яких кілька років тому жоден навіть не підозрював» пише С.В. Фадєєв [4]. На даному етапі інформаційні технології застосовуються як методики навчання залежно від навчальних цілей і навчальних ситуацій (мікросвіти, гіпертекст, мультимедіа, дистанційне навчання, віртуальна реальність і т.д.).

Одним із пріоритетних напрямків процесу інформатизації сучасного суспільства є інформатизація освіти – упровадження засобів нових інформаційних технологій у систему освіти. Інтенсивний розвиток процесу інформатизації освіти спричиняє розширення сфери застосування сучасних інформаційних технологій. В даний час можна вже цілком виразно виділити успішно й активно розвиваючі напрямки використання сучасних інформаційних технологій в освіті: реалізація можливостей програмних засобів навчального призначення (проблемно-орієнтованих, об'єктно-орієнтованих, предметно-орієнтованих) як засіб навчання, об'єкта вивчення, засобу керування, засобу комунікації, засобу обробки інформації.

Застосування сучасних інформаційних технологій, реалізація нових можливостей до їх впровадження дозволяє забезпечити: розширення сфери самостійної діяльності студентів; індивідуалізацію і диференціацію процесу навчання; можливість самостійного вибору режиму навчальної діяльності й організаційних форм навчання; формування цифрової грамотності; підвищення мотивації навчання; забезпечення оперативного зворотного зв'язку і виникнення нових методів контролю знань. Контроль є невід'ємною частиною навчального процесу, комп'ютерний контроль дозволяє значно заощадити навчальний час, при здійсненні одночасної перевірки знань всіх учнів. Звертаючись до послуг мережі Інтернет з метою вербальної комунікації, педагоги обмінюються з студентами навчальними матеріалами, а з колегами – професійним досвідом.

З розвитком сучасних інформаційних технологій зростає прозорість світу і на сучасному етапі розвитку держави зростає потреба в підготовці компетентних фахівців, здатних до саморозвитку, швидкої перекваліфікації, своєчасного реагування на

зміну економічного стану країни та світу в цілому. Ми все частіше виходимо на рівень міжнародного і міжнаціонального спілкування, тому повинні повною мірою володіти уміннями і навичками застосування сучасних технологій. Значні можливості для такої підготовки надає впровадження сучасних інформаційних технологій в процес професійного навчання майбутніх фахівців.

Список використаних джерел та літератури:

1. Акуленко, К. Ю. Методика впровадження організаційно-педагогічних умов формування готовності майбутніх економістів до професійної діяльності / Акуленко К.Ю. // Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія : Педагогіка. Соціальна робота / голов. редактор Козубовська І. В. Ужгород, 2013. № 26. С. 11–15.
2. Вильямс Р, Макли К. Компьютеры в школе: перевод с англ. / Общ. ред. и вступ. ст. В. В. Рубцова. М.: Прогресс, 1998. 336с.
3. Руденко-Моргун О. І. Комп'ютерні технології як нова форма навчання //Іноземні мови в школі. 2002. № 4. С. 19-20.
4. Фадсєв С. В. Про питання застосування комп'ютера в навчанні ІМ // Іноземні мови в школі. 2003. № 5. С. 15-17.

Л. О. Савчук,
к.пед.н., доцент
(м. Хмельницький)

ПЕДАГОГІЧНЕ МОДЕЛЮВАННЯ У ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНЬОГО ФАХІВЦЯ ЯК ІННОВАЦІЙНА ТЕХНОЛОГІЯ НАВЧАННЯ СТУДЕНТІВ

Актуальність статі полягає у вивченні питань педагогічного моделювання як інноваційної технології навчання студентів, окресленні перспектив її реалізації у вищому навчальному закладі, визначенні структурних складових педагогічного моделювання.

Сьогодні інформація людиною не просто сприймається, а й проходять процеси моделювання. Тому плануючи навчально-пізнавальну діяльність необхідно насамперед розробити її майбутню модель. У цілому, без ґрунтового моделювання важко уявити ефективний розвиток особистості. Процес цілеспрямованої підготовки майбутнього фахівця у вищому навчальному закладі, інформатизація і соціалізація, корекція у розвитку і саморозвитку здійснюються шляхом педагогічного моделювання.

У словнику іншомовних термінів наукову категорію «модель» означено як «зразок, примірник чого-небудь..., схема для пояснення якогось явища, або процесу» [4, с. 433]. Психолого-педагогічний словник визначає модель як схему, зображення чи опис будь-якого явища, чи процесів у природі, суспільстві; аналіз певного фрагменту чи соціальної реальності. Обравши педагогічну модель формування майбутнього фахівця, ми виходили із наступних чинників. Насамперед, моделі слугують важливим засобом вивчення, узагальнення, класифікації та впровадження у практику передового педагогічного досвіду, а також містять широкий загальний підхід до навчання. Модель має такі ознаки, як: чітку теоретичну основу; обґрунтування того, що і як повинні вивчати майбутні фахівці; вимоги до викладача та освітнього середовища.

Зазначимо, що моделювання як метод наукового пізнання почав широко застосовуватися у педагогічних дослідженнях з метою пояснення наукових понять. Саме такий підхід допомагає вирішувати багато проблем, що пов'язані із ефективністю навчання з позиції як

якісних, так і кількісних характеристик навчально-виховного процесу. Вивчення моделювання за допомогою комп'ютерних технологій стає найважливішим напрямком філософського осмислення гносеологічних проблем формування інформатичної складової фахової підготовки.

Відзначимо, що у педагогічній науці існує декілька підходів до самої процедури моделювання. Зокрема, нам найбільше імпонує трактування моделювання навчального процесу, яке розроблено В.В. Ягуповим. Автор розуміє моделювання як еталонне уявлення, що «визначає цілі, основи організації та проведення навчального процесу» [5, с. 227].

Моделі педагогічного явища мають певні особливості. Вони можуть будуватися на базі вже достатньо повного знання про явище, яке аналізується, а також вони виступають потужним інструментом пізнання, оскільки з їх допомогою можна перевірити багато варіантів, різноманітних по умовах реальної дійсності. Між моделлю та об'єктом чи явищем, що моделюється, завжди існує виражена подібність, тобто модель у процесі наукового пізнання є заміником оригіналу, а отже, її вивчення дозволяє отримати інформацію, яку в інших умовах отримати досить проблематично, або і неможливо. Модель відображає далеко не всі сторони об'єкту та явища, що вивчається, суттєво спрощуючи його.

Педагогічна модель як система дій повинна забезпечувати адекватне розуміння тих властивостей, які моделюються. Основні елементи моделі визначають її зміст, мають причинно-наслідкові зв'язки між складовими та забезпечують ступінь організації елементів, що виявляються у варіантності зв'язків. Ми прагнемо, щоб педагогічна модель виступала як дидактичний об'єкт, а також як фактор, що впливає на раціональність вибору організаційних форм і методів навчання.

До основних властивостей педагогічної моделі фахової підготовки студентів ми віднесли: системну єдність інформаційної підготовки спеціаліста та вимог сучасного інформаційного простору; динамічність, здатність до розвитку зв'язків та відношень між окремими елементами моделі відповідно до змін цілей та потреб в умовах прогресуючого інформаційного суспільства; прогностичність, тобто передбачення шляхів економічного розвитку нашої держави.

Ми приймаємо до уваги наступний факт – у моделі, як правило, повинні бути наведені вимоги до професійних якостей майбутніх спеціалістів, а також представлені вимоги до мінімального професійного контексту, який має отримати майбутній фахівець протягом навчання у вищому навчальному закладі.

Зазначимо, що за основу варто використати піраміду Міллера [3], адаптувавши її до професійної підготовки майбутніх фахівців (Рис. 1). Її вважають однією із найбільш популярних моделей компетентного фахівця, що візуалізує поступове набуття високого рівня компетентності у будь-якій сфері діяльності. Розуміння суспільної ролі наукових знань у професійній діяльності майбутніх спеціалістів можна вважати основою піраміди («знаю»). Наступним шаром піраміди є знання студентів про те, як виконувати певні дії у конкретному контексті («знаю як виконати», вміння застосовувати знання). Цей шар відповідає вмінню вирішувати проблеми. На наступному, більш високому рівні розташоване вміння продемонструвати виконання завдань із навчальних курсів («можу показати»), що відображає здатність майбутнього фахівця діяти належним чином у практичній ситуації. Вершиною піраміди G. Miller вважав рівень «дію». У нашому випадку це – рівень реальної практичної діяльності з урахуванням особливостей формування фахової складової підготовки у процесі навчально-пізнавальної діяльності.

З метою ефективного використання педагогічних ресурсів формування майбутніх фахівців можна запропонувати адаптивну схему дій викладача. Адаптивна схема враховує педагогічні ресурси: анкетування, бесіду, опитування; мотиваційні спонукання; застосування освітніх технологій (кредитно-трансферна, кредитно-модульна); тестування знань, умінь і навичок; оцінювання знань за визначеними критеріями. Мета передбачає розвиток особистості у процесі діяльності. Мотиваційний комплекс включає внутрішню та зовнішню мотивацію.

Освітні технології забезпечують вибір активних методів навчання та технічних засобів їх забезпечення; здійснюють формування інформативно-комунікаційних умінь для здійснення самостійної діяльності. Контроль передбачає чіткий моніторинг успішності. Вдале застосування педагогічних ресурсів передбачає

адаптацію до творчої діяльності при високому загальному рейтингу та сприяє формуванню компетентного фахівця. Підготовка студентів до творчої професійної діяльності формує у них здібності до навчально-пізнавальної діяльності.

Рис. 1. Піраміда Міллера

У сучасних умовах інформаційного суспільства зростають мінливість, динамізм професійних інформаційних функцій спеціаліста. У зв'язку з цим, у ході професійної підготовки майбутніх фахівців, їх слід навчати самостійному набуванню знань та умінь, вдосконаленню своєї майстерності на базі інформаційних технологій навчання, без чого не може бути здійснено важливий для професійної педагогіки принцип професійної гнучкості, який є необхідною складовою сучасної професійної освіти [2].

Отже, на основі піраміди Міллера, адаптивної схеми дій викладача, використовуючи як основу метод моделювання, ми можемо створювати педагогічні моделі формування компетентної, здатної до творчості, до застосування інновацій у професійній діяльності особистості. Педагогічне моделювання – це інновація у підготовці майбутнього фахівця, що передбачає побудову та аналіз різноманітних педагогічних систем. Ядром моделі підготовки сучасного спеціаліста у будь-якій галузі є постановка цілі, розробка змісту, гарантований рівень знань, результативність та реалізація зв'язку навчального процесу з майбутньою професійною діяльністю.

Розвиток сучасної освітньої галузі вимагає оцінки конкретних реалій у підготовці компетентного фахівця, відкритого до постійного оновлення знань, умінь та навичок; потребує впровадження педагогічних інновацій, що реагують на нові цивілізаційні виклики, суспільні реалії та враховують перспективи розвитку людства.

Список використаних джерел та літератури:

1. Дичківська І. М. Інноваційні педагогічні технології. Навчальний посібник. Київ. Академвидав, 2004. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://eltutor.at.ua/Podskazki/Dychkivska.pdf>
2. Зазюн І. А. Філософія сучасної професійної освіти / Зазюн І. А. // Неперервна професійна освіта : проблеми, пошуки, перспективи. К. : Віпол, 2000. С. 11–57.
3. Miller G. E. The assessment of clinical skills / competence /performance // Academic medicine (Supplement). 1990. Vol. 65, №9. S. 63–67.
4. Словник іншомовних слів: 23000 слів та термінологічних словосполучень / Л. О. Пустовіт (уклад.). Київ : Довіра, 2000. 1017 с.
5. Ягупов В. В. Педагогіка : навч. посібник / Ягупов В. В. Київ : Либідь, 2003. 560 с.

Л. А. Соломко,
старший викладач

М. А. Козубай,
викладач

О. В. Миколук,
викладач
(м. Хмельницький)

ФОРМУВАННЯ АВТОМАТИЗОВАНИХ СИСТЕМ ЯК ОДИН З НАПРЯМІВ НАУКОВО-ТЕХНІЧНОГО ПРОГРЕСУ

У час стрімкого розвитку технологій світ намагається якнайкраще застосувати переваги, які можна отримати за допомогою комп'ютерної техніки. За останні десятки років людство здійснило значний крок у розробленні та впровадженні новітніх технологій [1]. Сукупність методів, виробничих процесів і програмно-технічних засобів, які надають безліч можливостей обробки та розповсюдження інформації, доступні саме завдяки сучасним інформаційним технологіям.

Прагнення автоматизувати певну діяльність проявляється у найбільш яскравій формі при прогнозуванні, плануванні, контролі операцій, аналізі та обробці великої кількості даних, збиранні, збереженні та розповсюдженні інформації, проведенні технічних операцій чи реалізації складних законів управління бізнесом. Актуальність тематики викликана зростанням користувачів автоматизованих систем та зумовлена такими чинниками: швидкими темпами зростання потреб в достовірній інформації, необхідністю формування множини оперативної інформації. У цьому напрямі активно працюють провідні світові виробники засобів опрацювання інформаційних ресурсів, зокрема, Google, АІМ, СМ Professionals organization, EMC, IBM, Microsoft Alfresco, Open Text, Oracle, SAP [2].

Організація будь-якої діяльності це процес упорядкування системи за рахунок взаємодії її складових. Взаємозв'язана сукупність даних, обладнання, програмних засобів, персоналу та процедур формує автоматизовану чи частково автоматизовану систему. Автоматизація є одним з напрямів науково-технічного прогресу [3], який має на меті здійснення регулювання й управління процесами без

участі людини, а лише під її контролем. Часткова автоматизація передбачає покладання виконання певних процесів виробництва, керування й обслуговування на комп'ютер. Комп'ютер, на відміну від людини, здатен виконувати складні логічні, обчислювальні, монотонні операції за певним алгоритмом без переходу у стан втоми, в якому людина найчастіше здатна допустити невинних помилок.

Програмні системи, які забезпечують автоматизацію та модернізацію певного виробництва чи сфери послуг є визначальною складовою в розвитку бізнесу. Можна сказати, що від рівня застосовуваних технологій залежить керованість, надійність, доцільність та продуктивність системи. Тому не дивно, що автоматизація та застосування систем управління торкається майже усіх сфер діяльності та надання послуг.

Завданням дослідження є розробка клієнт-серверної системи для розподілу паркувальних місць. Даний проєкт передбачає конструювання автоматизованої системи забезпечення обліку паркінгів, зручного розподілу паркувальних місць та отримання практичних навичок розробки клієнт-серверних систем із використанням баз даних.

Система складається із адміністративної частини у вигляді сайту, мобільного додатку, API та бази даних для забезпечення збереження інформації про усі необхідні сутності.

Мобільний додаток має можливість реєстрації та авторизації клієнта для ідентифікації його за номером авто. Авторизований користувач може здійснювати налаштування власних даних, пошук паркінгу у певному місті, бронювання та відміну бронювання паркувального місця, перегляду історії власних бронювань. При здійсненні бронювання паркувального місця клієнт отримує згенерований документ із усіма необхідними даними для підтвердження його права на зайняття певного місця.

Для створення бази даних можна обрати систему керування базами даних MySQL. Для адміністрування бази даних використовується веб-додаток phpMyAdmin, оскільки він надає можливість керувати MySQL без вводу SQL команд через дружній інтерфейс і з будь-якого комп'ютера під'єданого до мережі Інтернет без необхідності встановлення додаткового програмного забезпечення.

Вивчивши предметну область було виділено наступні сутності системи: міста, паркінги, паркомісця, типи місць, працівники, клієнти, записи про зайняття місць та бронювання.

Для того щоб працювати безпосередньо із паркомісцями та мати можливість здійснювати записи про зайняття, звільнення та бронювання паркомісць, необхідно також визначити атрибути усіх інших сутностей системи, від яких буде залежати здійснення тих чи інших операцій.

Головним об'єктом системи є паркінг, який потребує модернізації та облік місць якого підлягає автоматизації.

Платформа Android є найбільш загальноприйнятою платформою при розробці мобільних додатків. Додатки для Android безперешкодно працюють на пристроях від різних виробників. Android також добре працює на пристроях з варіюючимися апаратними конфігураціями. Таким чином, у порівнянні з іншими ОС Android є найбільш гнучкою системою.

Для реалізації подібного мобільного додатку під ОС Android існує багато різноманітних мов програмування, платформ, середовищ розробки, інструментаріїв. На даний момент існує три найбільш популярні середовища розробки під платформу Android: Eclipse, IntelliJ IDEA, Android Studio [4].

Eclipse – безкоштовне середовище розробки від некомерційної організації Eclipse Foundation. Розробку можна проводити підключивши модулі потрібних мов (Java, C / C++ чи інші).

Переваги Eclipse: офіційна русифікація інтерфейсу і документації; відмінна продуктивність на слабких машинах; велике число доповнень (наприклад, для роботи з сервером, базою даних і т. д.); можливість підключення модулів; можливість групової розробки.

Програмні та інформаційні системи, автоматизовані системи управління та багато інших сучасних комп'ютерно-інтегрованих технологій увійшли в повсякденне життя людини та виконують неосяжний обсяг роботи, контролю, регулювання майже в усіх сферах діяльності. Методи автоматизації все частіше почали застосовувати у виробничій, сільськогосподарській, управлінській сферах, у сфері надання послуг та багатьох інших.

Список використаних джерел та літератури:

1. Берко А. Системи електронної контент-комерції / А. Берко, В. Висоцька, В. Пасічник. Л: НУЛП, 2009. 612 с.
2. Клифтон Б. Google Analytics / Б. Клифтон. М: ООО “И. Д. Вильямс”, 2009. 400 с.
3. Ступницький О. І. Науково-технічний прогрес // Українська дипломатична енциклопедія: У 2-х т./Редкол.:Л. В. Губерський та ін. К.: Знання України, 2004. Т.2. 812 с.
4. Reto Meier «Professional Android Application Development», 2-ге вид. 2017.

В. В. Стецюк,
вчитель
(м. Хмельницький)

ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ У ХОДІ РОЗВИТКУ ОСВІТНЬОЇ ГАЛУЗІ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

У той час коли більшість українських вчителів мріють про комп'ютери, нові дошки та швидкий інтернет, інноваційні технології відкривають неозорі можливості для освіти [4]. Деякі з них надзвичайно дорогі і їх покупку можуть собі дозволити не всі, а для інтеграції інших у шкільний процес потрібні лише натхнення та запал самого вчителя.

Тому для швидкого розвитку педагогіки у сфері освіти і навчання, якій протягом довгого періоду часу було притаманним педагогічне новаторство, провідним і визначальним критерієм її життєздатності, та конкурентноспроможності є інноваційність.

Щоб забезпечити реалізацію вимог сучасної освіти повинна особистісно-орієнтована освіта. Спектр методик і технологій, що складають її зміст досить широкий: вальдорфська педагогіка, технологія саморозвивального навчання Г. Селевка, дальтон-технологія, колективний спосіб навчання (О. Рівін, В. Дяченко) [2], ігрові технології, методика Марії Монтессорі, технологія модульного та модульно-розвивального навчання, проектні технології,

розвивальне навчання, технологія рівневої диференціації М. Гузика, адаптивна система навчання А. Границької, технології проблемного навчання, сугестивні технології, продуктивна освіта, особистісно-орієнтоване розвивальне навчання І. Якиманської, школа «діалогу культур», інтерактивні технології та деякі інші.

Нововведення не виникають самі собою, а є результатом наукових пошуків, аналізу, узагальнення педагогічного досвіду.

Щоб якнайкраще підготуватися до майбутнього, нинішнім та майбутнім поколінням треба здобувати та відточувати наступні навички: критичне мислення; комунікаційні навички; емоційний інтелект; аналітичні здібності; технічні навички (STEM) [1].

Асоціативно-рефлекторна психологічна теорія породила варіантні технології навчання, які по-різному поєднують слово і наочність. Теорія проблемного навчання покладена в основу технологій, щорозвивають творчі здібності, пізнавальну активність, інтерес, самостійність особистості. Водночас побудова на одній теорії, концепції кількох технологій навчання не є свідченням їх ідентичності. Вони завжди будуть відрізнятися за кількісними і якісними параметрами. У зв'язку з цим важливо мати цілісну систему засобів опису педагогічних технологій, враховуючи, що кожна з них містить концептуальний, змістовий та процесуальний аспекти.

Головна суперечність розвитку системи освіти – невідповідність старих методів навчання, виховання та розвитку дітей новим умовам життя; друга – суперечність між масою нових відомостей і рамками навчально-виховного процесу; третя – суперечність старого і нового (мається на увазі становлення альтернативної освіти, нових типів навчальних закладів).

Під час навчання за інтерактивними технологіями із застосуванням методик розвитку критичного мислення студенти навчаються аналізувати ситуацію; обговорювати проблему та приймати рішення; займати чітку позицію; обґрунтовувати свою відповідь; чітко висловлювати свою думку або думку колективу, регламентуючи при цьому час; ставити чіткі запитання і давати на них змістовні відповіді; аргументувати відповіді; відшукувати причинно-наслідкові зв'язки, порівнювати, прогнозувати; аргументовано оцінювати діяльність [3].

Інтерактивне навчання – це навчання діалогу, під час якого відбувається взаємодія учасників педагогічного процесу з метою взаєморозуміння, спільного розв’язання навчальних завдань, розвитку особистісних якостей учнів. Сухомлинський писав, що кожна дитина іде в школу з вогником в душі, й завдання педагога – підтримати цей вогник, щоб він не погас. Для цього потрібно перебувати в постійному пошуку цікавих форм, прийомів, засобів, технологій навчання, вміло поєднувати елементи передового педагогічного досвіду та інноваційних технологій у навчально-виховному процесі.

Приведемо декілька прикладів інноваційних технологій: Педагогіка М. Монтессорі (“Будинок вільної дитини”). Створення предметно-просторового середовища, у якому дитина зможе найповніше реалізувати свої природні здібності та задатки. Діяльність дитини повинна бути вільною та самостійною. Педагог використовує у роботі самонавчальні засоби – матеріали, з якими вихованець працює, наслідуючи педагога, діючи за зразком, а потім самостійно приступає до їхнього виконання. Індивідуалізація розвитку дошкільників реалізується через взаємодію з матеріалами, з урахуванням права вибору дітей, природних потреб та вікових особливостей.

Вальдорфська педагогіка Штайнер Р. (“Вальдорфський дитячий садок”). Стрижнем педагогіки є принципи індивідуального підходу, свободи у вихованні, питання режиму дня й ритму року. Вальдорфська школа функціонує на засадах самоуправління, що характеризується відсутністю вертикальної структури влади, підпорядкування. Основним завданням ДНЗ є догляд за органами чуття дитини. Цьому сприяє обладнання й організація роботи дошкільного навчального закладу, який функціонує як велика сім’я. Ігри й заняття постійно чергуються, створюючи сприятливі для дитини ритми самостійних та організованих занять. Дитина вчиться відкривати існування власного внутрішнього світу, центром якого є сім’я – батьки й дитина.

Система освіти Ільченко В. “Довкілля”. Система освіти “Довкілля” формує цілісну свідомість людини, яка здатна брати відповідальність за своє майбутнє та майбутнє рідної землі, народу, виховує ціннісне ставлення дитини до себе, до світу, що ґрунтується

на почутті любові до навколишньої дійсності, “совісті” – намаганні почути звуки кожної живої істоти, зрозуміти її, щоб жити у злагоді із собою, природою. Програма “Довкілля” як дидактична система викладання предметів природничого циклу альтернативна до традиційного підходу.

Тому, використання таким чином на практиці вище розглянутих інноваційних технологій допоможуть досягнути поставленої мети у навчанні. В умовах євроінтеграції державна освітня політика України зазнає радикальних змін, що відображається у глобальних освітніх тенденціях, таких як масовість та неперервність характеру освіти; значущість освіти для індивіда і суспільства; орієнтація на активне освоєння людиною способів пізнавальної діяльності; адаптація освітнього процесу до запитів та потреб особистості; орієнтація навчання на особистість; забезпечення можливостей її саморозкриття. Ці тенденції свідчать, що головною функцією освіти є розвиток особистості, визнання суб’єктивності людини, тобто наявність її власної мети, інтересів та потреб у сучасному глобалізованому суспільстві. Для забезпечення виконання даних функцій використовується система засобів – інноваційних технологій, які безумовно сприяють оптимізації і ефективності навчальних процесів, створенню комфортних умов отримання освіти та формуванню в індивідів самостійності й розвитку в них громадянських, професійних та лідерських якостей.

Список використаних джерел та літератури:

1. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://confesp.fl.kpi.ua/node/1213>.
2. Ковальчук Г. О. Активізація навчання в економічній освіті / Г. О. Ковальчук. К.: КНЕУ, 2003. 298 с.
3. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://zolotuukluchuk.jimdofree.com>.
4. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://pml.if.ua/kolektyv/metoduchna-robota/991-innovation.html>.

А. Філь,
магістрантка

В. Кришук,
кандидат філологічних наук, доцент
(м. Хмельницький)

ІННОВАЦІЙНІ ІНСТРУМЕНТИ НАВЧАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ В ЗАКЛАДАХ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ

У дослідженні подано огляд інноваційних інструментів навчання української мови в ЗЗСО, метою яких є розвиток ключових компетентностей освітнього процесу, формування низки особистісних та професійно зорієнтованих умінь та навичок.

Розробка та впровадження нових методів та прийомів навчання, передусім в навчанні української мови, допомагають вітчизняній освіті ставати якіснішою та конкурентоспроможною, а здобувач освіти різнобічно розвивається, реалізується соціалізація особистості, яка усвідомлює себе громадянином України, здатна до життя в суспільстві та цивілізованій взаємодії з природою, має прагнення до самовдосконалення і навчання впродовж життя, готова до свідомого життєвого вибору та самореалізації, трудової діяльності та громадянської активності на теренах України.

Ключові слова: освіта, навчання, інноваційні інструменти, метод, прийом, українська мова.

Реформування освіти в Україні, а саме активна реалізація Нової української школи, де однією з ключових компетентностей є спілкування державною (і рідною у разі відмінності) мовами, комп'ютеризація навчання, потреба в продукуванні та реалізації нових освітньо-навчальних інструментів стали рушійною силою впровадження в процес навчання нових інноваційних методів, прийомів навчання, що покликані допомогти більш чітко, сучасно та практично донести до учнів навчальний матеріал, урізноманітнити роботу на уроці, покращити взаємодію усіх суб'єктів навчання, оптимізувати пізнавальну діяльність учнів. Наведемо низку інноваційних методичних інструментів навчання, які можна використовувати під час навчання української мови у ЗЗСО.

Навчання повинно бути цікавим. Безперечно, існує безліч технологій, прийомів і методів, за допомогою яких можна зробити навчальний процес більш ефективним. Одна із них – це ігрова технологія. «Вона подобається учням, бо дарує радість і захоплення, несподіванку і таємницю. Коли вчитель використовує на уроці елементи гри, то в класі панує доброзичлива атмосфера, бадьорий настрій, в учнів виникає бажання вчитися. Знання від вчителя до учнів повинні передаватися у простій, зрозумілій і цікавій формі, головне – щоб не було нудно. Це й майстер-класи, і тренінги, і ділові ігри, і віртуальні подорожі, і творчі майстерні – усе те, що є сучасним, здатним захопити, зацікавити, навчити творити, мислити» [4, с. 1].

Прийом «кросенс» – це ігровий кросворд, який допомагає розвинути логічне, критичне, творче мислення у школярів, яке є основою практичних життєвих умінь.

Створення кросенсу – цікава робота і все, що для цього потрібно: уява, логіка, тема кросенсу. Його можна застосовувати на різних етапах уроку, тим самим урізноманітнюючи його. А також кросенс легко поєднувати з іншими методичними прийомами, аби досягнути максимального результату.

Прийом «кросенс» відповідає таким принципам:

- науковість: має наукове обґрунтування;
- ефективність: дає гарантовані результати вже з перших днів його застосування;
- гуманність: покращує якість освіти і полегшує процес навчання;
- універсальність: можна використовувати при викладанні будь-яких предметів, для навчання дітей із різним рівнем розвитку;
- креативність: спрямований на розвиток неординарного творчого мислення [4, с. 2].

Проблема, яка часто трапляється, – це трактування зображень кросенсу, які можуть бути не зовсім зрозумілі для учнівського колективу. У такому випадку вчитель надає короткі текстові підказки – хто чи що зображено на кожному малюнку, а завдання – знайти логічний зв'язки між сусідніми зображеннями.

«Кросенс допомагає уникнути однозначного тлумачення подій, учинків і характерів літературних героїв. Це дуже важливе вміння для сучасного життя. У навколишньому світі ми не зустрінемо

однозначних явищ. І добро може бути «з кулаками», і зло «на благо», і краса потворна, а потворність красива з огляду на те, хто, як і навіщо щось робить, говорить, думає тощо. Усі великі відкриття відбуваються тоді, коли «відкривач» піддає сумніву усталену думку» [4, с. 2].

Кросенс може бути використаний на будь-якому етапі уроку. У цьому випадку асоціативна головоломка буде мати конкретну методичну мету та прогнозований результат [4, с. 1–2].

Формат TED є інноваційним інструментом навчання, який ще тільки набуває популярності. Він усебічно формує мовленнєву компетенцію здобувачів освіти, допомагає реалізувати мету навчання, а також формує низку умінь та навичок, які покликані допомогти учням вільно та впевнено комунікувати в українському суспільстві та впевнено генерувати свої особистісні якості.

Формат TED можна використовувати на будь-якому етапі уроку, його впровадження не регламентується певним видом уроку, тому цей методичний інструмент можна реалізувати як на уроках самостійної або ж контрольної робіт, так і на нетрадиційних уроках тощо.

Найповніше цей інструмент можна використати на уроках розвитку усного мовлення, що уповні реалізують формування мовленнєвої компетентності, а саме «вміння адекватно й доречно практично послуговуватися мовленням у конкретних ситуаціях спілкування, використовуючи задля цього як мовні (інтонація), так і немовні (міміка, пантоміміка) засоби виразності мовлення; формуванням мовленнєвої, художньо-мовленнєвої, комунікативної компетенцій, що забезпечують її повноцінне спілкування в людському суспільстві» [3].

Головне в TED-і те, що і як говорить спікер або спікерка. Найважливіша місія учителя під час використання цього формату на уроках – це переконати здобувачів освіти в тому, що публічний виступ – це вміння, яким можна оволодіти [1].

Для успішної реалізації формату TED слід враховувати наступне: знайти мотивацію для учнів, не пропонувати готових тем для виступів, забезпечити під час підготовки та по завершенню зворотній зв'язок і поради щодо вдосконалення, зацентувати увагу

учнів на емоційний складник своїх виступів, на наявності новизни в обраній темі та на те, що промова повинна надихати аудиторію [1].

Учителі-практики радять: нехай тема відображає особистість спікера чи спікерки, нехай вона буде їм близька за інтересами, переживаннями тощо, варто, щоб учні обирали не типові приклади для аргументації своєї позиції, а орієнтувалися на власний життєвий досвід – це усе допоможе виступу стати «живим», достукатися до серця та розуму аудиторії [1].

Метод інтелект-карт допоможе здобувачам освіти найкраще засвоїти теоретичну частину теми, наочно усвідомити, узагальнити та систематизувати новий матеріал, а також активізує когнітивні процеси усвідомлення інформації та розвиває навички конспектування, сприяє розвитку візуальної та довготривалої пам'яті.

Метод «Асоціативний кущ», на нашу думку, є одним із найефективніших методів навчання на етапі актуалізації знань, за допомогою нього здобувачі освіти розвивають логічне та критичне мислення, довготривалу пам'ять, усне мовлення, адже під час відповіді вони користуються уже наявними словами, словосполученнями, реченнями, встановлює між ними та головним словом зв'язки, грамотно висловлює думки щодо порушеної проблеми.

Прийоми навчання «Фішбоун» та «Кубик Блума» розвивають критичне мислення учнів, вдосконалює культуру мовлення та навчить узагальнювати теоретичний матеріал, мета цих прийому полягає у тому, щоб навчити учня сприймати навчальний матеріал, у процесі чого він вчиться порівнювати, розуміти інформацію та формувати власні судження або висновки,

Методичний прийом «Мозаїка» – навчить учнів працювати у групах, сформує уміння навчати один одного, аналізувати та систематизувати отриману навчальну інформацію.

Методичний прийом «Хмара слів» можна застосовувати на різних етапах уроку: актуалізація знань, формування практичних умінь та навичок, перевірка засвоєння вивченого матеріалу, узагальнення та систематизація вивченого. Цей прийом допоможе розвинути увагу, пам'ять, критичне та логічне мислення, усне мовлення, творчий потенціал учнів, допоможе швидко запам'ятовувати інформацію, а також урізноманітнити навчальний

процес у школі.

Отже, методологічна база навчання української мови невинно поповнюється, що допомагає зробити навчальний процес у ЗЗСО цікавим, якісним та результативним. Низка методологічних інструментів навчання української мови дозволяє уповні реалізувати ключові компетентності освіти та мету навчання – «різнобічний розвиток, виховання і соціалізація особистості, яка усвідомлює себе громадянином України, здатна до життя в суспільстві та цивілізованій взаємодії з природою, має прагнення до самовдосконалення і навчання впродовж життя, готова до свідомого життєвого вибору та самореалізації, трудової діяльності та громадянської активності» [2, с. 5].

Список використаних джерел та літератури:

1. Educational Era. Студія онлайн-освіти. URL: https://courses.ed-era.com/courses/coursev1:EdEra_Osvitoria_Lenovo+BR101+2019/courseware/488024fce1be4214a9de74c4fef4fc3c/15942257570b4b02a031e4cc98c905bf/ (дата звернення: 16.04.2021р.)
2. Концепція Нової української школи. URL: <https://www.kmu.gov.ua/storage/app/media/reforms/ukrainska-shkola-compressed.pdf> (дата звернення 16.04.2021р.).
3. Навчальні програми 10-11 класів. Українська мова (рівень стандарт). Міністерство освіти і науки України. URL: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/navchalni-programi/navchalni-programi-dlya-10-11-klasiv> (дата звернення: 07.04.2021р.)
4. Сорока І.І. Кросенс як засіб розвитку логічного і неординарного творчого мислення учнів на уроках зарубіжної літератури. Суми. 20с.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРІВ

Білий Леонід Григорович – кандидат педагогічних наук, доцент; директор Хмельницького інституту МАУП.

Авсієвич Руслан Леонідович – вчитель інформатики гімназії № 2 м. Хмельницького.

Волянська-Савчук Леся Вікторівна – кандидат економічних наук, доцент; доцент кафедри управління персоналом і економіки праці Хмельницького національного університету (м. Хмельницький).

Григорук Павло Михайлович – доктор економічних наук, професор; завідувач кафедри автоматизованих систем і моделювання в економіці, Хмельницький національний університет (м. Хмельницький).

Драч Ілона Володимирівна – кандидат технічних наук, доцент; доцент кафедри ТМІТ Хмельницького національного університету (м. Хмельницький).

Дяченко Інна – вчитель вищої категорії, вчитель англійської мови КУ Сумська спеціалізована школа І-ІІІ ступенів № 10 (м. Суми).

Коваль Микита Олегович – аспірант Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова; кафедра політичної психології та соціально-правових технологій (м. Київ).

Козубай Марина Андріївна – викладач Хмельницького політехнічного фахового коледжу НУ «Львівська політехніка» (м. Хмельницький).

Костенко Дмитро Вікторович – асистент кафедри іноземних мов математичних факультетів Інституту філології Київського національного університету імені Тараса Шевченка; доктор філософії в галузі державного управління (м. Київ).

Кришук Валентина – кандидат філологічних наук, доцент Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії (м. Хмельницький).

Кудінова Ірина – викладач англійської мови кафедри соціально-гуманітарних дисциплін Київського хореографічного коледжу (м. Київ).

Максименко Вероніка Анатоліївна – старший викладач кафедри теорії та методик природничо-математичних дисциплін і технологій Хмельницького обласного інституту післядипломної педагогічної освіти (м. Хмельницький).

Миколук Олег Володимирович – викладач Хмельницького політехнічного фахового коледжу НУ «Львівська політехніка» (м. Хмельницький).

Нетеча Єлизавета – здобувачка вищої освіти 2 курсу факультету іноземної філології Кам'янець-Подільського університету імені Івана Огієнка (м. Кам'янець-Подільський).

Никитюк Світлана Іванівна – старший викладач кафедри англійської мови Кам'янець-Подільського університету імені Івана Огієнка (м. Кам'янець-Подільський).

Новосад О.П. – викладач вищої категорії, викладач-методист ВПУ №25 м. Хмельницького.

Остапчук Ігор Русланович – здобувач вищої освіти Хмельницького національного університету (м. Хмельницький).

Петришин Дмитро Олексійович – викладач професійно-теоретичної підготовки Хмельницького ПТНЗ ВПУ № 25 (м. Хмельницький).

Савчук Людмила Олександрівна – кандидат педагогічних наук, доцент; завідувач кафедри фундаментальної підготовки Хмельницького інституту МАУП (м. Хмельницький).

Соломко Людмила Андріївна – старший викладач Хмельницького політехнічного фахового коледжу НУ «Львівська політехніка» (м. Хмельницький).

Стецюк Вікторія Вікторівна – вчитель вищої категорії Хмельницького ліцею №15 ім. О. Співачука (м. Хмельницький).

Філь Анастасія – магістрантка групи МФіл-52у Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії (м. Хмельницький).

НАУКОВЕ ВИДАННЯ

ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ ХХІ СТОЛІТТЯ

Збірник наукових праць

Випуск 6

З 108 Інноваційні технології ХХІ століття: зб. наук. пр. / гол. ред. Л. Г. Білий. Хмельницький : Вид-во Хмельниц. ін-ту МАУП, 2021. Вип. 6. 104 с.

За достовірність фактів, назв, посилань на літературні джерела відповідальність несуть автори. Редаколегія не завжди поділяє їхні погляди.

Фото на обкладинці з мережі Internet

Приватне акціонерне товариство «Вищий навчальний заклад
«Міжрегіональна Академія управління персоналом»
Свідоцтво про внесення до Державного реєстру суб'єктів
видавничої справи ДК №3262 від 26.08.2008 р.

Хмельницький інститут
імені Блаженнішого Володимира,
Митрополита Київського і всієї України
29015, м. Хмельницький, проспект Миру 101 А
Тел.: (0382) 63-03-05, 63-70-24
Ел. адреса: himaup@ukr.net
www.maup.km.ua

Здано в набір 07 травня 2021 р. Підписано до друку 24 травня 2021 р.
Формат 60х84 1/16. Гарн. Times. Ум. друк. арк. 2,4.
Друк офсетний. Папір офсетний. Тираж 200 прим.

Хмельницький інститут
Міжрегіональної Академії управління персоналом
e-mail: himaup@ukr.net, офіційний сайт: www.maup.km.ua